

JORDI MORELLÓ BAGET

***L'ENDEUTAMENT A LLARG TERMINI
DEL PAPA BENET XIII: RADIOGRAFIA
DELS PRIMERS CREDITORS DE CENSALS
DE LA CAMBRA APOSTÒLICA****

ABSTRACT

The long term debt of the collectorate of Aragon began with the issuance of almost one hundred «censals» that were engaged at the request of Pope Benedict XIII to pay the expenses of the Schism. This operation is completely unique, because no other Pope resorted to such a credit instrument, which was so wide spread in the Crown of Aragon. The author examines the initial phase of the process and reveals the social spectrum of the first investors, according to data collected in some accounting books. He also tries to estimate what effect this issue could have on the Pope's benefits, since their rents were used for paying the annuities.

Malgrat la gran expansió que experimentà el fiscalisme beneficial durant la primera meitat del Tres-cents i del consegüent increment dels ingressos de tipus fiscal, el dia a dia de les finances papals de l'època del Cisma continuà nodrint-se, en major o menor grau, del recurs al crèdit. De fet, la tresoreria papal solia contractar nombrosos préstecs dels mercaders —la majoria italians— que operaven a Avinyó en representació de diverses companyies comercials, així com també d'alguns dels cler-

* Institució Milà i Fontanals – CSIC (Barcelona). Aquest treball s'inscriu en el marc del Projecte d'Investigació titulat «Financiers al servicio del poder en la Corona de Aragón (s. xiv-xv): métodos, agentes, redes» (HAR2011-24839), sota la direcció de Pere Verdés Pijuan, i del Grup de Recerca de la Generalitat de Catalunya «Renda feudal i fiscalitat a la Catalunya baixmedieval» (2009SGR 1367), sota la direcció de Manuel Sánchez Martínez.

Sigles utilitzades: ACA =Arxiu de la Corona d'Aragó; ACB =Arxiu de la catedral de Barcelona; ACV =Arxiu de la catedral de València; ACVD =Arxiu del Castell de Vilassar de Dalt; C =Cancelleria; RP =Reial Patrimoni; MR =Mestre Racional.

gues que pullulaven per la cúria papal. Aquests préstecs podien ser contractats amb o sense interès, però sempre eren a curt termini i, a més, solien ser per quantitats mòdiques.¹ En principi, aquest *modus operandi* no havia d'experimentar canvis substancials cada cop que es produïa una renovació dels quadres de l'administració, incloent-hi la del seu màxim representant.

Justament, arran de l'elecció de Benet XIII (1394), el palau d'Avinyó s'omplí d'una gernació de clergues i militars procedents dels països de la Corona d'Aragó. L'esmentat pontífex reservà alguns dels principals càrrecs de l'administració a persones del seu mateix origen, no sols clergues (destaca el cas de Francesc Climent Sopera, que passà a dirigir la tresoreria a partir del 1404), sinó també laics, com el mercader Guillem de Fonollet, a qui confià determinats afers econòmics.² Però allò que podria resultar més insòlit d'aquest papa fou el recurs a un instrument creditici que cap dels seus predecessors no havia emprat mai: ens referim a la venda de censals morts, és a dir, de crèdit a llarg termini conforme a la pràctica seguida a la Corona d'Aragó.

En principi, no té res d'estrany que fos un papa d'origen, precisament, aragonès el qui apostés pel recurs al censal, tenint en compte l'enorme difusió que aquest instrument creditici havia assolit als països de la corona catalanoaragonesa, tant a Catalunya com a València i Mallorca,³ i el fet, doncs, que es convertís en el mitjà d'endeutament predilecte de moltes institucions públiques (municipis i Diputacions del General), gràcies als avantatges que reportava enfront del préstec tradicional; pensem, concretament, en interessos més baixos i en la no fixació d'un temps límit per

1. Vegeu Yves RENOARD, *Les relations des papes d'Avignon et des compagnies commerciales et bancaires de 1316 à 1378*, París: Éditions E. de Boccard, 1941; Jean FAVIER, *Les finances pontificales à l'époque du grand schisme d'Occident (1378-1409)*, París: Éditions E. de Boccard, 1966. Aquests estudis no tenen gaire en compte el rol financer dels eclesiàstics.

2. Home de la màxima confiança de Benet XIII, arribà a formar una mena de tandem amb el tresorer Climent Sopera, tot i operar sempre des de Barcelona; pel que jo sé, tingué comesa la gestió econòmica de les diferents expedicions enviades a la Provença en defensa del papa. També hi hagué un altre mercader català involucrat en l'entramat financer pontífic des d'Avinyó mateix: el seu nom és Pere Maries. Ambdós personatges han estat estudiats al següent article: Jordi MORELLÓ I BAGET, «Los financieros catalanes del papa aviñonés Benedicto XIII (y sus vínculos con las colectorías de Aragón y Castilla)», a Àngel ALLOZA APARICIO, FRANCISCO FERNÁNDEZ IZQUIERDO, Elena GARCÍA GUERRA (eds.), *Comercio, banca y sociedad en los reinos hispánicos (siglos XIV-XVIII)*, Madrid: Polifemo, 2012, pàg. 18-49.

3. Entre altres estudis, vegeu *El món del crèdit a la Barcelona medieval*, «Quaderns d'Història», 13; Barcelona: Arxiu Històrica de la Ciutat, Institut de Cultura, Ajuntament de Barcelona, 2007; Manuel SÁNCHEZ MARTÍNEZ, «Deuda pública, monarquía y ciudades en los países de la Corona de Aragón (siglos XIV y XV)», a *idem*, *Pagar al rey en la Corona de Aragón durante el siglo XIV*, Barcelona: CSIC, 2003, pàg. 523-561; Manuel SÁNCHEZ MARTÍNEZ (ed.), *La deuda pública en la Cataluña bajomedieval*, Barcelona: CSIC, 2009; Juan Vicente GARCÍA MARSILLA, *Vivir a crédito en la Valencia medieval. De los orígenes del sistema censal al endeudamiento del municipio*, València: Universitat de València, 2002; Pau CATEURA BENNASSER (coord.), *El crèdit i el sistema financer del Regne de Mallorca (segles XIV-XV)*, Palma: Universitat de les Illes Balears, Consell de Mallorca, 2009.

a la devolució del capital. Moltes institucions van recórrer sovint a l'emissió de censals per finançar, entre altres coses, els donatius de la corona, amb la qual cosa van entrar en una desenfrenada espiral d'endeutament d'importants conseqüències en l'avenir. Doncs bé, a partir de l'estudi que presentem, podem afegir a la corresponent llista d'institucions endeutades també aquesta altra: la Cambra Apostòlica o, més ben dit, la col·lectoria d'Aragó, en tant que sucursal territorial d'aquest organisme i, com a tal, encarregada de la recaptació dels drets apostòlics en l'àmbit de les províncies eclesiàstiques de Tarragona i Saragossa.

Tocant, però, a l'endeutament censal de Benet XIII, ens cal fer dues advertències prèvies: primera, que, si bé l'emissió de deute a llarg termini sembla emmarcar-se dins una operació més àmplia de recerca de fons, va quedar territorialment circumscrita, com no podia ser d'altra manera, a l'àmbit de la Corona d'Aragó; segona, la gestió d'aquest deute, malgrat ser obtingut en nom del papa i de la Cambra, es vincula, en primera instància, a les finances privades de Benet XIII —al marge, per tant, de l'àmbit d'actuació de la tresoreria papal—,⁴ per tal com hom optà per consignar-hi les rendes dels beneficis particulars que aquell papa posseïa abans de passar a ocupar el tron de Sant Pere. Així, doncs, l'esmentada operació s'ha d'entendre com una via alternativa de finançament, i en certa manera indirecta, que s'explica, a més, per les difícils circumstàncies en què es trobava aquell papa en la defensa de la seva posició a propòsit del Cisma. La recerca de la tan anhelada Unió de l'Església justificava la utilització de qualsevol mitjà que es tingués a l'abast, cosa que també anà acompanyada d'un notable increment de la pressió fiscal sobre el clero de la Corona d'Aragó.⁵

Si més no, l'endeutament censal de Benet XIII tingué lloc ja ben avançat el seu pontificat, o sigui, durant la primera dècada del segle xv, una etapa en la qual hom endegà una frenètica activitat diplomàtica per intentar posar fi al problema del Cisma, a base de concertar entrevistes personals amb els successius oponents romans de Benet XIII, primer amb Innocenci VII i després amb Gregori XII. Com se sap, cap d'aquests intents no prosperà, però els costos derivats de les operacions endegades (pel que fa a la tramesa d'ambaixades i d'estols armats que acompanyaren el papa en el seu periple per la costa Blava en el camí d'aproximació vers Itàlia) haurien estat força elevats, fins al punt d'haver de recórrer a expedients més extraordi-

4. Aquesta seguí operant com de costum. En els registres de tresoreria corresponents a l'època de Benet XIII —dins la sèrie anomenada *Introitus et exitus*—, trobem anotats bastants préstecs, tant de persones laiques (mercaders i/o canvistes) com d'eclesiàstics, potser a voltes a títol de bestreta sobre la recaptació d'algunes col·lectories. Ja es tractés de bestretes o de préstecs pròpiament dits, aquestes operacions solien ser cancel·lades al cap de poc temps.

5. Sobre això, vegeu Jordi MORELLÓ I BAGET, «Las relaciones monarquía-papado en la etapa final del Gran Cisma y la sucesión de dos modelos distintos de transferencia fiscal en la Corona de Aragón», a Àngel SESMA MUÑOZ (dir.), *La Corona de Aragón en el centro de su historia 1410-1412. El Interregno y el Compromiso de Caspe (Zaragoza y Alcañiz 24, 25 y 26 de noviembre de 2010)*, Zaragoza: Gobierno de Aragón, 2011, pàg. 233-263.

naris. La situació es complicà encara més a partir del moment en què Benet XIII començà a perdre el suport d'alguns països, sobretot arran de la retirada de les ajudes econòmiques del clero francès (finals de 1406) i de la substracció d'obediència de la monarquia dels Valois a mitjan 1408. A la fi, l'únic suport segur que li quedà fou el rei i el clero de la Corona d'Aragó.

Així, doncs, coetàniament als successius intents per impulsar la «via iustitiae vel compromissi» (una de les vies assajades per acabar amb el Cisma), tindriem, si se'm permet el paral·lisme, la «via censualis», representativa d'una nova línia de crèdit de caràcter extraordinari. Amb tot, la qüestió dels censals de Benet XIII no sembla haver captat l'atenció de cap historiador, almenys pel que fa a tots aquells —i són molts— que s'han interessat per analitzar la seva figura i pontificat des de múltiples facetes.⁶ En la mesura del possible, aquest article es proposa omplir aquest buit, bo i donant a conèixer el procés de gestació d'aquell endeutament censal, de tot allò que conforma el primer capítol d'un tema d'estudi que transcendeix l'època del seu principal protagonista, per tal com va tenir continuïtat en època posterior.

COMISSARIS ENCARREGATS DE L'OPERACIÓ

Naturalment, el papa en persona no féu les emissions, ni tampoc deixà que fos el seu tresorer l'encarregat de fer-ho. Hom confià aquest afer a altres persones del seu cercle d'adeptes. Respecte a això, trobem diversos comissaris designats en successives tongades.

Ja a l'agost del 1404, el papa, que aleshores es trobava a Marsella, donà facultat a Berenguer Ribalta, bisbe electe de Tarassona, i a Joan Llobera, paborde de Mallorca (i clergue de la Cambra Apostòlica), per concertar un crèdit de fins a un màxim de 200 mil florins d'Aragó.⁷ Ambdues persones van rebre igual comissió l'1 de de-

6. Però cap des del punt de vista que ens interessa ara. Com a botó de mostra, vegeu Luis SUÁREZ FERNÁNDEZ, *Benedicto XIII: ¿antipapa o papa? (1328-1423)*, Madrid: Ariel, 2002. Especialment útil resulta el butllari que l'incansable O. Cuella ha anat publicant en els darrers anys a partir de l'expurgació sistemàtica de gairebé tots els registres de la cancelleria vaticana de l'època de governança d'aquest pontífex; si més no, el seu regest documental permet clarificar alguns aspectes relacionats amb la qüestió que ens ocupa ara. Els volums publicats fins ara tenen com a principal focus d'atenció l'Aragó: Ovidio CUELLA ESTEBAN, *Bulario Aragonés de Benedicto XIII*, «Fuentes Históricas Aragonesas»; 35, 36, 40, 46 i 58», Saragossa: Institución Fernando el Católico/Diputación de Zaragoza, 2003-2011, 5 vols.

7. Aquesta butlla data de l'1.VIII.1404, però es van fer altres versions introduint-hi algunes correccions, segons indicava O. CUELLA, *op. cit.*, v. II (2005), doc. núm. 78, pàg. 63. No obstant això, hi ha documentades altres comissions del mateix any, concretament, del 5 i de l'11 de setembre, si bé adreçades únicament a Berenguer Ribalta amb encàrrec de manllevar 50 mil i 100 mil fl.a., respectivament: *ibídem*, doc. núm. 102 i 105, pàg. 72 i 74. A partir del regest d'aquests documents, no sabem si tals crèdits es pensaven obtenir per la via del censal mort.

sembre del mateix any, en el que hauria estat la versió definitiva de tal comissió, si més no, l'única que fou tinguda en compte posteriorment.⁸

L'esmentat Ribalta, que era prior del convent barceloní de Santa Anna (de l'orde del Sant Sepulcre), és un personatge ben conegut pel fet que exercí com a col·lector d'Aragó (des del 1400 fins a la seva mort, el març del 1405);⁹ arran, precisament, del seu decés, va haver de ser substituït per un altre clergue: Francesc de Blanes, que era canonge de la seu de Girona (titular de l'arxidiaconat de Selva) i referendari papal. Aquesta substitució es féu efectiva el 13 de gener de 1406 a través d'una butlla expedida des de Saona.¹⁰

L'operació de recerca de fons no es limità a les comissions suara indicades. Pocs mesos abans (13 de novembre de 1405), el papa facultà el seu tresorer (Francesc Climent Saperà) perquè pogués contraure, en nom del papa i de la Cambra, un crèdit de fins a 200 mil florins (en aquest cas, segons numerari de Florència) de qualsevol persona seglar o eclesiàstica, i amb facultat de poder empenyorar tant els béns del papa com els de l'Església, i més concretament, amb facultat de poder vendre i/o empenyorar totes les joies i els objectes de valor, tant sagrats com no sagrats, que pertanyien al papa i a la Cambra.¹¹ Tot això es justificava davant la situació d'extrema penúria de fons en què es trobava llavors la Cambra Apostòlica,¹² i per tal de seguir esforçant-se en el camí que havia de portar el papa Benet a obtenir el triomf final sobre el seu competidor, que és la intenció inconfessable que s'amaga darrere de la permanent invocació a la unitat de l'Església i a l'extirpació del Cisma. En aquest cas, tot sembla quedar circumscrit al recurs a l'empenyorament de béns mobles. Independentment de les gestions que hagués pogut realitzar el tresorer papal en aquest sentit, les informacions que tenim disponibles es refereixen únicament a l'actuació dels al·ludits comissaris, la missió dels quals quedava circumscrita a l'àmbit de la Corona d'Aragó.

El 2 d'agost de 1407, de nou des de Marsella, el papa comanà diverses persones del seu entorn perquè tinguessin cura de vetllar per l'execució d'una constitució que havia emès el dia abans respecte dels censals morts que hom pensava vendre. Aquesta missió fou confiada, a més del ja mencionat Francesc de Blanes, a tres clergues

8. Butlla inserida en el document del qual se'n féu trasllat el 1408: ACV, pergami núm. 4.492a (vegeu Apèndix documental: doc. núm. 1). El fet que hi hagi diferents versions d'aquesta comissió podria obeir a un cert grau d'inseguretat jurídica al voltant d'aquest afer.

9. Sobre la gestió d'aquesta persona al front de la col·lectoria d'Aragó, vegeu Jordi MORELLÓ I BAGET, «La maquinaria fiscal del papado aviones en la Corona de Aragón: la colectoria de Berenguer Ribalta (1400-1402)», *Anuario de Estudios Medievales*, 39/1 (2009), pàg. 65-125.

10. Vegeu l'Apèndix, doc. núm. 1. Regestat a O. CUELLA, *op. cit.*, II, doc. núm. 323, pàg. 173 (datat, però, del 16 de gener). Això no obstant, ja un mes i mig abans es fa referència a la missió que tenia encomanada Francesc Blanes conjuntament amb Joan Llobera: *ibidem*, II, doc. núm. 315, pàg. 170.

11. Així mateix, també es donà potestat al mateix tresorer per facultar els prelats a poder empenyorar els fruits dels seus beneficis; cf. O. CUELLA, *op. cit.*, II, doc. núm. 300-302, pàg. 165.

12. Aquesta confessió també queda reflectida en alguns dels documents que hem inclòs a l'Apèndix de l'article.

més: Domènec Ram, prior de Saragossa i també referendari papal, Guillem Carbonell, sagristà de Barcelona i clergue de la Cambra Apostòlica, i Vicenç Segarra, aleshores canonge de Tortosa, que era la persona que havia rellevat Berenguer Ribalta en l'ofici de col·lector de les províncies de Tarragona i Saragossa.¹³

La referida constitució papal establia una sèrie de paràmetres tocant, doncs, a l'emissió d'aquest tipus de deute: d'una banda, s'augmentava el màxim d'endeutament fins a 250 mil florins (en comptes dels 200 mil establerts en un principi). Ara per ara, s'optava per incloure-hi, entre els possibles compradors de censals, també persones eclesiàstiques. I, com ja es feia explícit en les anteriors comissions, hom posaria com a garantia de tals préstecs les rendes de tots els beneficis que el papa s'havia retingut a les províncies de Tarragona i Saragossa. Com és habitual d'assenyalar en aquest tipus de contractes, tals emissions es farien mitjançant instruments de gràcia (en previsió, doncs, de futurs rescats o devolucions dels capitals que fossin manlevats); en canvi, res no s'indica respecte del tipus d'interès que podria ser concertat amb els futurs prestamistes, més enllà de la fórmula imprecisa «pro illis pretio seu pretiis de quibus vobis videbitur expedire».

Un altre punt a considerar deriva de la mateixa naturalesa del crèdit contret: així, tal com es fa constar diverses vegades, tots els crèdits contractats tindrien validesa fins i tot després de la mort del papa. No sabem fins a quin punt Benet XIII fou conscient de la important hipoteca que, mitjançant aquesta operació, deixava en herència al clero de la Corona d'Aragó.¹⁴ Sigui com vulgui, ara per ara interessa donar a conèixer quin fou el procés de creació d'aquest endeutament i la magnitud que pogué assolir durant els primers anys, no sols pel que fa al nombre de censals venuts i a les sumes obtingudes (fins a 250.000 florins?), sinó també pel que fa a la identitat de totes aquelles persones i institucions que foren captades per realitzar aquest tipus d'inversió.

PERÍODE DE LES EMISSIONS I RESULTATS OBTINGUTS

El procés referent a l'endeutament censal instigat pel papa Benet XIII es desenvolupà, pel que podem veure, al llarg de cinc anys: entre el 1404 i el 1409. A falta dels corresponents instruments de venda, tot el que sabem d'aquest procés prové de fonts indirectes. Tot i així, podem establir una periodització en tres etapes: la primera (1404-1405) es correspon amb l'actuació del comissari Berenguer Ribalta; per

13. Al marge del nostre Apèndix (doc. núm. 2), tal comissió es troba regrestada a Manuel Rovira i Solà, *Catàleg dels pergamins municipals de Barcelona. Anys 1396-1440*, Barcelona: Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, v. III, doc. núm. 1.025, pàg. 184.

14. Si més no, fou aquest qui en el futur va haver d'assumir la liquidació d'aquest deute censal, i el problema, lluny de poder ser resolt en poc temps, s'anà arrossegant durant dècades. Aquest és un tema que tenim en curs d'investigació.

alguna raó que se'ns escapa (per no haver pogut compaginar la seva comissió amb la seva tasca com a col·lector d'Aragó, per qüestions de salut o, simplement, pel caràcter novedós de l'empresa que hom tenia entre mans), els resultats obtinguts durant aquests primers anys semblen haver estat força limitats.¹⁵ Tot ens porta a pensar que la principal tongada d'emissions es produí el 1407, concretament, durant els mesos posteriors a la publicació de la constitució papal a la qual ja hem fet referència abans. En les emissions d'aquest any veiem actuar sobretot Francesc de Blanes¹⁶ i només puntualment l'altre comissari en funcions: Joan de Llobera.¹⁷ Moltes d'aquestes emissions es van fer a un tipus d'interès relativament alt per a l'època (7,14%), tot i que no podem descartar la contractació d'altres censals per tipus d'interès menors. Encara hi hagué una ulterior etapa d'emissions realitzades el 1409, potser ja només a càrrec de Vicenç Segarra.¹⁸ De fet, el procés d'endeutament no hauria finalitzat aquí, ja que, durant el període 1409-1415, es registren noves comissions papals per seguir manllivant fins a determinades sumes.¹⁹

En funció del que acabem de veure, les primeres pensions s'haurien començat a pagar a finals del 1405 o principis del 1406, però la major tongada de pagaments s'inicià a partir del 1408. Aquest fet donà peu a la confecció de registres específics per anotar les pagues realitzades a cada censalista. A l'Arxiu de la catedral de Barcelona es conserven dos llibres d'èpoques, ambdós del notari Gabriel Canyelles.²⁰ El primer volum (encapçalat pel següent titular: *Liber apocharum censualium mortuorum ad que tenetur Camera Apostolica et aliorum negotiorum tangentium ipsam Camera*), és un registre d'èpoques, però només pel que fa a les primeres pàgines, ja que a partir de certa data es transforma en un recopilatori d'instruments notariais relatius a altres qüestions que competien a l'activitat de la Cambra Apostòlica.²¹ En total, s'hi registren més de 90 èpoques amb dates extremes compreses entre el 31 de

15. D'aquesta primera etapa són els censals que es vengueren a l'abadessa del convent de clarisses de Barcelona (20.X.1404) i al noble Antic Almugàver (29.I.1405), entre altres possibles operacions de venda que desconeixem.

16. Així ens consta pel que fa a 13 vendes de censals: 3 al setembre, 8 a l'octubre i 2 al novembre de l'any esmentat. Més endavant donarem a conèixer la identitat dels censalistes.

17. Sabem almenys que va intervenir en l'emissió d'un censal adquirit pel draper Guillem Martina, però no en sabem la data concreta.

18. Almenys pel que fa als censals venuts a Roger de Pinós (10 d'abril) i a Bernadí Serra (4 de novembre). Un altre censal creat aquest any (1409) fou el de la vídua de Bernat Sarrovira i el seu fill.

19. Són les següents: el 7 d'octubre de 1409, a favor del nunci-collector Vicenç Segarra, i del canonge Pere Regassol, fins a 15.000 fl.a.; el 26 d'agost de 1410, a favor del mateix Regassol, fins a 10.000 fl.a.; i encara el 30 d'abril de 1415, a favor de Vicenç Segarra, Guillem Carbonell i Pere Regassol, fins a 40.000 fl.a.; cf. O. CUELLA, *op. cit.*, v. II, doc. núm. 876 i 1.032, pàg. 414-415 i 483-484; v. III, doc. núm. 571, pàg. 277-278.

20. Aquest notari va treballar per al Capítol de la catedral diverses dècades (entre 1394 i 1449) i, per consegüent, té una extensa producció notarial.

21. Quant a les diferents tipologies de registres de la Cambra Apostòlica, vegeu Jordi MORELLÓ I BAGET, «La actividad de la Cámara Apostólica en la Corona de Aragón a través de las fuentes notariales», a Elena CANTARELL BARELLA, Mireia COMAS VIA (eds.), *La escritura de la memoria: los registros*.

juliol de 1410 i la mateixa data del 1411, de manera que més o menys cobreix una anualitat sencera.²² L'altre volum porta per títol *Secundus liber apocharum censualium mortuorum que prestare tenetur Camera Apostolica diversis personis in civitate Barchinone*, i ha de ser considerat continuació de l'anterior, per tal com registra èpoques satisfetes entre el 12 d'agost de 1411 i el 14 d'agost de 1413, corresponents a dues o més anualitats.

En tots aquests pagaments intervingué el canonge barceloní Pere Regassol, que exercia com a subcol·lector general, o sigui, com a subaltern del col·lector d'Aragó (segons sembla, al llarg d'aquests anys, existí una estreta col·laboració entre ambdós clergues); però, així com les èpoques del primer volum foren expedides a favor del col·lector, Vicenç Segarra (abat d'Àger), mantenint el susdit subcol·lector com a mer lliurador de les quantitats (vegeu-ne una mostra al doc. núm. 4 de l'Apèndix), les èpoques del segon volum van passar a ser escripturades a favor del mateix Regassol, sense intervenció, en principi, del seu superior, llevat dels casos puntuals que comentaré després.

A partir de la informació continguda en aquests dos llibres d'èpoques ha estat possible elaborar una llista, aparentment força completa, de totes les pensions de censals a les quals estava obligada la Cambra Apostòlica (o el seu apèndix territorial d'Aragó) en relació, en la majoria dels casos, amb tres anualitats successives. El nombre de pensions d'una anualitat s'aproxima a 90, i les pagues oscil·len entre un mínim de 6 lliures i mitja i un màxim de 250 lliures. Les quanties que més es repeteixen són les d'aquells que rebien 25 i 50 lliures, pel que fa, respectivament, a 13 i 16 pensions. En funció del muntant de les pensions, es pot establir la següent classificació:

10 ll. o menys	7
Entre 11-25 ll.	28
Entre 26-50 ll.	36
Entre 51-100 ll.	11
Entre 101-200 ll.	4
Més de 200 ll.	3

També és interessant de tenir en compte la desigual distribució mensual d'aquestes pensions:²³

VIII Jornadas de la Sociedad Española de Ciencias y Técnicas Historiográficas, Barcelona: Promociones y Publicaciones Universitarias, 2011, pàg. 281-300.

22. El volum continua registrant escriptures relatives a altres qüestions, pel que fa al cobrament de dècimes, visitacions, annates...

23. Hi ha un parell de censals pagadors en dos terminis, d'aquí la comptabilització de mitges pensions.

	Núm. pensions	Muntant mensual		Núm. pensions	Muntant mensual
Gener	4	189 ll. 12 s. 8 d.	Juliol	7	586 ll. 13 s. 4 d.
Febrer	–		Agost	5	136 ll.
Març	–		Setembre	22	775 ll. – 7 d.
Abril	2,5	170 ll. 14 s. 1 d. m ^a	Octubre	33,5	1.419 ll. 8 s. 6 d. m ^a
Maig	1,5	210 ll.	Novembre	12,5	616 ll. 4 s. 5 d.
Juny	–		Desembre	1	50 ll.

Abreviatures: ll. = lliures; s. = sous; d. = diners; m^a = malla.

Com es veu, la majoria de pensions es concentren a la segona meitat de l'any, i sobretot durant els mesos de setembre i octubre. Naturalment, aquest fet estaria en consonància amb el que ja hem indicat més amunt: que l'època de major activitat en l'emissió d'aquests censals degué tenir lloc després de la publicació de la constitució papal del 1407.

El total de les pensions és de 83.073 sous 8 diners. En el supòsit que totes aquestes rendes haguessin estat contractades amb un tipus d'interès similar (al 7,14%, com així consta en un cert nombre de casos), el capital obtingut podria ascendir a més d'1 milió de sous, concretament a 1.163.361 sous, equivalents a 105.760 florins. Així, doncs, sembla que amb prou feines es va poder assolir la meitat de la quantitat que es volia manllevar, que, com ja sabem, apuntava fins a un màxim de 250.000 florins d'Aragó.²⁴ Caldria inferir d'això que l'operació de captació de capital creditici fou un fracàs, si més no, un fracàs a mitges? Naturalment, cal suposar que totes aquelles persones que invertiren en aquestes rendes, a banda del grau d'afecció que poguessin tenir pel papa Benet i el desig de voler contribuir econòmicament a favor de la seva causa, ho feren per pròpia voluntat i confiats que tindrien assegurat el cobrament de les corresponents pensions anuals. Tot seguit passem a analitzar la identitat d'aquestes persones, a partir, sobretot, de la informació proporcionada pels dos registres d'èpoques conservats a l'ACB.

ELS CENSALISTES DE LA CAMBRA APOSTÒLICA

Tal com ja es fa explícit al títol anotat al segon volum d'èpoques, la majoria dels perceptors de censals adscrits a la Cambra Apostòlica (una vuitantena) eren ciuta-

24. Sobre una altra base documental, s'afirma que s'emeteren censals fins a un total de 120.000 florins d'Aragó, en correlació amb un muntant de pensions de 7.800 florins o més; ACV, secc. «Dècimes, contribucions», reg. núm. 1273, s.f. (notari Lluís Ferrer). Si aquestes són les xifres totals de l'operació, el tipus d'interès mitjà podria haver estat un xic més reduït: del 6,5%.

dans de Barcelona —o persones domiciliades en aquesta ciutat—, cosa que contrasta amb el reduït nombre de censalistes (només set), als quals podem atribuir altres localitzacions. I, entre aquest grup minoritari, només figura un individu de fora el Principat.²⁵ Així, doncs, sembla bastant clar que una bona part de l'operació encaminada a cercar inversors quedà circumscrita a l'àmbit de la Ciutat Comtal, cosa que contribueix a refermar encara més la seva condició de capital del mercat del censal.²⁶

Quant a la condició socioprofessional dels components d'aquest col·lectiu, obtenim la següent distribució:

Grup	Núm. pensions	Suma de pensions	%	Mitjana
Mercaders	19	1.130 ll. 8 s. 2 d.	27,2	59,5
Juristes	9	402 ll. 12 s. 3 d.	9,7	44,7
Nobles	16	1.131 ll. 19 s. 7 d.	27,3	70,7
Eclesiàstics	17	511 ll. 17 s.	12,3	30,1
Altres censalistes laics	28	976 ll. 16 s. 8 d.	23,5	34,9

D'entrada, no podem parlar del predomini de cap grup, ni tan sols del mercantil,²⁷ puix que hi ha gairebé tantes pensions en mans de mercaders, com dels qui estan identificats com a nobles i eclesiàstics. En raó del muntant de les pensions cobrades, mercaders i nobles ocupen la primera posició, però són aquests segons els qui haurien invertit més capital, ja que obtenen una mitjana més alta.

En principi, es tracta d'individus pertanyents a la baixa noblesa, en tant que donzells o cavallers. Com ja s'ha vist en nota, no tots estaven domiciliats a Barcelo-

25. Es tracta del ciutadà valencià Guillem Gençor. A part d'aquest, tots els que tenim localitzats fora de Barcelona són membres de famílies nobles: és el cas del donzell Francesc Alanyà, que per altres fonts sabem que estava domiciliat a la vila ducal de Montblanc, així com el cas de Francesc de Vilanova, fill d'un cavaller, la localització del qual sembla apuntar cap al comtat d'Urgell. Cal afegir-hi la dona del donzell Bernat de Fontroja (aquest, localitzat a Sant Martí Sarroca), així com dues vídues: la d'Arnau de Blanes, donzell de la Bisbal, i la de Bernat de Juià, llinatge noble establert al castell del mateix nom, prop de Torroella de Montgrí. Potser també caldria afegir-hi el cas de la vídua d'Arnau Guillem Pastor, que es casà per segon cop amb el donzell Guillem de Vilafreser, domiciliat al bisbat de Girona. Tots ells, a excepció del darrer cas, acumulen pensions per poc més de 542 lliures, cosa que representa un 13% del total.

26. Sobre això, Pere VERDÉS PIJUAN, «Barcelona, capital del mercat del deute públic català, segles XIV-XV», a Manuel SÁNCHEZ MARTÍNEZ (coord.), «El món del crèdit a la Barcelona medieval». *Quaderns d'Història*, 13 (2007), pàg. 283-311.

27. Dins d'aquest grup, figuren persones amb professions afins, com el cas del draper Guillem Martina i el peller Pere Llobera (en tant que oficis referits tant a la producció de draps i de pells com a la seva comercialització), a més de la vídua del canvista Pere de Puigverd. Així mateix, figura un mercader (Pere Mates) amb funcions més específiques de formenter.

na. Hom registra membres pertanyents al mateix llinatge, com els Blanes, representats per tres censalistes (potser relacionats amb el comissari apostòlic Francesc de Blanes),²⁸ i els Palou, en relació amb dos censalistes de condició noble.²⁹ De fet, entre els casos més singulars, hi ha el d'Agnès, vídua de Ramon de Blanes, que fou conseller i algutzir del rei; també Bertran de Pinós, que fou protonotari de l'infant Joan, quan aquest era duc de Girona;³⁰ o encara el cas del donzell Marc de Montbui, que fou governador i reformador del Cap de Càller, a l'illa de Sardenya. Una altra persona que ostentava càrrecs al servei de la reialesa, tot i no ser de llinatge noble, és Francesc Foix, que treballà a l'oficina del Mestre Racional i fou promotor dels negocis de la cort (a més de conseller reial), per bé que apareix citat en relació amb un censal adquirit per la seva muller.³¹ Així, doncs, sembla evident que un dels àmbits de reclutament d'aquests censalistes va ser l'Administració Reial. En qualsevol cas, la pensió més elevada d'aquest grup són les 250 lliures que havia de percebre Francesc de Vilanova, un jove noble que encara estava tutel·lat per la seva mare.

Els juristes conformen un grup menys important, però igualment significatiu. Destaca Bernat de Gualbes, doctor en ambdós drets, cobrador de tres pensions per un total de poc més de 115 lliures. Això no obstant, és superat pel doctor en lleis Francesc d'Ortals, que percebia una sola pensió de 125 lliures.

Entre el grup dels mercaders, tots de Barcelona, destaca el cas de Bertran Nicolau, en tant que perceptor d'una pensió de 250 lliures; juntament amb l'esmentat Francesc de Vilanova, són els principals perceptors de renda censal del col·lectiu analitzat. Aquest mercader és bastant ben conegut, més que no pas per la seva activitat mercantil, perquè fou fundador d'algunes cases religioses —gràcies a poder disposar d'un important llegat— i també per la seva destacadíssima activitat creditora, ja que realitzà la compra de censals de diverses institucions de dins i fora del Principat.³² Ens consta, per altra banda, que part de la seva herència anà a parar a

28. També la vídua del cavaller Bernat de Juià tenia lligams familiars amb els Blanes, ja que un dels seus nebots, també cavaller, era Arnau de Vilademany i de Blanes, segons consta al seu testament del 1424 (agraeix aquesta informació a Albert Reixach).

29. La connexió entre la branca noble i la ciutadana d'aquesta família es posa de manifest en el traspàs del censal que tenia Miquel de Palou (ciutadà) a favor del seu germà Bartomeu (noble).

30. Roger de Pinós s'inscriu com a tercer representant de la línia anomenada de l'escrivà: consulteu l'article dedicat als «Pinós» d'*Enciclopèdia catalana* a http://www.enciclopedia.cat/fitxa_v2.jsp?NDCHEC=0051044&BATE=Pin%25C3%25B3s

31. De fet, ens consta per una altra banda que era usufructuari de la seva muller Joaneta, aquesta en tant que propietària; ACV, Pergamins, Lligall 20:6 (vegeu Apèndix núm. 2). Quant a l'actuació d'aquest individu en la gestió del deute de la monarquia a partir del cobrament de les dècimes, vegeu Jordi MORELLÓ BAGET, «La contribución de la Iglesia a las arcas del rey: a propósito de la recaudación de las dècimas en la Corona de Aragón a finales del siglo XIV y principios del XV», a D. MENJOT; M. SÁNCHEZ MARTÍNEZ (eds.), *El dinero de Dios. Iglesia y fiscalidad en el Occidente Medieval (siglos XIII-XV)*, Madrid: Instituto de Estudios Fiscales, 2011, pàg. 167-190.

32. Com el General d'Aragó, i municipis diversos, com el de Mallorca, o encara algunes entitats nobiliàries, com la baronia de la Llacuna (o del castell de Vilademàger); vegeu Carles DÍAZ MARTÍ, *Bertran Nicolau, fundador de Sant Jeroni de la Murtra*, Badalona: Museu de Badalona, 2006, espec.

l'Hospital de la Santa Creu de Barcelona.³³ Un altre censalista destacat d'aquest grup és Pere de Torrent, que rebia una pensió de 190 lliures.

Pel que fa, justament, als perceptors laics, no sempre està clar qui havia de percebre la pensió en tant que titular (propietari) o en tant que usufructuari, o també en tant que cessionari temporal, o simplement pel fet d'actuar en representació d'una altra persona.³⁴ Sí consta, per altra banda, que alguns censals van ser adquirits a partir de determinades herències. En els registres notariais de referència, se sol fer esment del corresponent instrument notarial, ja fos del testament o llegat i també, quan s'escau, de l'instrument de cessió a favor d'un tercer, a banda de les procuracions (no sempre de persones pertanyents al cercle familiar),³⁵ tal com es pot veure indicat a les successives notes que figuren a la llista de l'Apèndix. Les cessions —de tota o d'una part de la pensió— són bastant freqüents, tot i que no se'n sol indicar el motiu, llevat del cas del cavaller Pere Merles, que cedí la seva pensió del 1410 a un mercader «ex causa mutui».³⁶

Al marge dels nobles i d'altres persones de condició laica,³⁷ també hi ha un cert nombre de pensions (17) que havien de ser cobrades per clergues o institucions religioses de diversa mena. Com hem vist, les butlles de comissió contemplaven, pel que fa a la contractació d'aquests censals, possibles compradors eclesiàstics, però sense donar més precisions. Aquest fet podria haver servit per crear una mena de

pàg. 40-43 (en la llista corresponent, no figura la Cambra Apostòlica). Respecte del deute censal dels pobles pertanyents als Cervelló de la Llacuna, vegeu Jordi MORELLÓ I BAGET, *Municipis sota la senyoria dels creditors de censals: La gestió del deute públic a la baronia de la Llacuna (segle xv)*, Barcelona: Fundació Raimon Noguera, 2008.

33. Així mateix, les dues pensions que rebia el mercader Nicolau Bassa sobre la Cambra Apostòlica (per un total de 150 lliures) van acabar traspassades al susdit hospital. Sobre la connexió entre l'herència de Bertran Nicolau i els censals de la Santa Creu, vegeu Jordi MORELLÓ I BAGET, «Finanzas hospitalarias y deuda pública: los censales de la Santa Creu de Barcelona en torno a 1500», a Teresa HUGUET-TERMES, Pere VERDÉS-PIJUAN, Jon ARRIZABALAGA, Manuel SÁNCHEZ-MARTÍNEZ (eds.) *Ciudad y hospital en el Occidente europeo (1300-1700)*, Lleida: Milenio, 2013, en premsa.

34. La pensió de Jaumet Safont era percebuda pel canonge Berenguer de Matamala, domer de la seu, en tant que curador del susdit menor, segons es fa explícit a la paga corresponent a la pensió del 1410; en canvi, a les subsegüents pagues del 1411 i del 1412 només apareix indicat aquest canonge, sense fer explícit res més.

35. Alguns censalistes consentiren que la seva pensió fos cobrada per altres persones que devien ser de la seva màxima confiança, per tal com feien estada al mateix domicili. Així, la pensió del 1412 corresponent a la vídua de Jaume de Gualbes es pagà «de voluntat seva» al clergue Bernat de Montells, que vivia amb ella no sabem si en règim de concubinatge; la pensió del 1413 corresponent a la vídua del jurista Bernat Lunes fou satisfeta a un estudiant cohabitant igualment amb la dita dona.

36. Encara que no es digui, aquesta podria ser la raó de les pensions cedides pel noble Roger de Pinós a favor, respectivament, d'un ciutadà i d'un mercader.

37. A banda dels ja esmentats, la llista conté representants de destacades famílies de ciutadans barcelonins, com els Gualbes, els Llull i els Marquet. L'única pensió superior a les 50 lliures (56 lliures i mitja) és la que tenia adscrita Ramon Sarrovira, en tant que propietari, i la seva mare vídua, en tant que usufructuària del seu marit difunt Bernat Sarrovira. Quant a les professions indicades, s'inclou el fill d'un cotoner, la muller d'un patró de nau i la vídua d'un hostaler.

precedent de cara al futur, puix que suposava obviar qualsevol prohibició que pogués afectar el clero en aquest sentit.³⁸

En primer lloc, caldria referir-se a algunes institucions conventuals: és el cas del prior de la Mercè (l'únic representant d'un convent masculí), el qual algun cop actuà ell mateix de procurador i ecònom del susdit convent; altres representants de comunitats religioses són la priora de Santa Maria de Jonqueres i l'abadessa de Sant Antoni, que fou compradora d'almenys un dels dos censals que havia de rebre el seu convent (l'altra pensió es vincula a la successió d'una monja que en tenia l'usdefruit). De fet, la llista que manegem inclou diverses monges clarisses perceptores de pensions.³⁹ Sense voler extrapolar massa, sembla que els convents femenins, més que no pas els masculins, tingueren una major propensió a l'adquisició de rendes d'aquest tipus.⁴⁰

Pel que fa al clero secular, tenim representats canonges i preveres beneficiats a la mateixa seu. És clar que no sempre és fàcil de discernir quan aquests cobraments es feien a títol individual o bé a compte d'alguna fundació piadosa: així, per exemple, tenim constància d'un censal que fou adquirit per dos preveres de la seu (Bartomeu Castlar i Francesc Serra) en tant que persones privades,⁴¹ però la pensió adjudicada al darrer passà a ser cobrada per un altre prevere en tant que procurador dels aniversaris comuns de la seu. Així mateix, també figura l'anomenat «mannà de la seu», respecte d'una pensió percebuda pel corresponent procurador («mannerius»), encarregat de recollir les almoines destinades a sufragar les misses d'aniversaris a la catedral.

Dins aquest grup, crida l'atenció la inclusió de la mateixa persona que s'encarregava de pagar les pensions: el canonge Pere Regassol, en tant que beneficiat d'una capellania de la seu. Les èpoques corresponents a la seva pensió de 60 lliures van ser

38. Almenys pel que fa al bisbat de Girona, un decret sinodal, que apareix reproduït a la compilació del 1368, prohibia que els clergues es constituïssin en creditors de censals; vegeu Santiago BUENO SALINAS, *El derecho canónico catalán en la baja edad media: la diócesis de Gerona en los siglos XIII y XIV*, Barcelona: Facultat de Teologia de Catalunya, 2000, pàg. 377.

39. A banda de la successió de la difunta Saurina de Marimon, podem esmentar el cas de sor Isabel Pujola, com a cessionària d'una part d'un censal pertanyent al draper Guillem Martina. Per al cas de la pensió que rebia sor Constança Vila, monja de Sant Daniel (o sigui, del convent de Santa Clara, situat prop del portal d'aquell nom), es diu que ho feia amb el consentiment de l'abadessa. Pel que fa a sor Graïda Torrelles, es recull la següent anècdota: quan Pere Regassol comparegué davant l'abadessa i les dues monges tesoreres i els demanà si la susdita monja estava present, hom li respongué que sí; amb tot, aquell no pogué fer altra cosa que mostrar la seva disconformitat perquè la interessada refusà cobrar la pensió. El motiu d'aquest comportament insòlit no es fa explícit.

40. Vegeu, si més no, un assaig de confrontació de les fonts d'ingressos de deu monestirs barcelonins, cinc masculins i cinc femenins, a Jordi MORELLÓ I BAGET, «Searching the “Veros Valores” of Some Religious Centres of Barcelona (About the Ecclesiastical Subsidy of 1443)», a *Religione e istituzioni religiose nell'economia europea (1000-1800). Atti della XLIII Settimana di Studi*, Prato: Istituto Internazionale di Storia Economia «F. Datini», 2012, pàg. 207-225.

41. «ut laicis et privatis personis», s'indica a ACA, C, reg. 1291, f. 48r-49v.

expedides davant el seu superior: el collector d'Aragó.⁴² De fet, el principal censalista d'aquest grup, i amb diferència, era un altre canonge, Pere Guillem Jofre, cabiscol de la catedral, que rebia una pensió —en dues pagues— de poc més de 121 lliures. En suma, trobem dos subgrups que haurien estat especialment receptius a l'acció dels comissaris apostòlics: la comunitat de clarisses de Barcelona i els eclesiàstics de la seu.

Naturalment, aquesta anàlisi resta limitada a un determinat període (1410-1413), per bé que bastant proper al moment en què es van fer tals emissions de censals; doncs bé, malgrat el breu lapse de temps transcorregut, ja és possible detectar alguns canvis de titularitat.⁴³ A partir d'aleshores, el nombre de censalistes —o de creditors de la Cambra Apostòlica— hauria tendit a incrementar-se, tal com ja es pot observar en alguns traspessos efectuats a la dècada subsegüent.⁴⁴ Així, del pagament inicial de prop de 90 pensions, hom hauria passat a pagar un nombre cada vegada més elevat de pensions, ara per ara difícil de comptabilitzar; en canvi, el volum del capital hipotecat es mantindria si fa no fa igual. L'única manera de contrarrestar aquesta tendència era endegar una política d'amortització. De la mateixa època, tenim documentada una lluçió de censal, que afectà la part de la pensió que el draper Guillem Martina havia traspasat a favor de la monja Isabel Pujola. Aquesta operació es dugué a terme l'any 1410 i implicà la «devolució» —a favor de l'esmentada religiosa— de poc més de 132 lliures. De fet, sembla que la intenció del papa era la d'amortitzar totes aquestes rendes tan aviat com fos possible;⁴⁵ tanmateix, és poc probable que s'hagués pogut fer gaire cosa en aquest sentit. En l'avenir, hom procurà cercar distintes fórmules de reducció d'aquest deute (a imatge i semblança dels processos experimentats per altres institucions del país que arrossegaven una càrrega censal excessiva), a partir de l'establiment d'una sèrie de pactes amb els representants d'aquell

42. Pel que es veu, el susdit Regassol fou investit com a canonge de la seu barcelonina el 18 de juliol de 1404, quan ja estava exercint com a subcollector general d'Aragó; cf. O. CUELLA, *op. cit.*, II, doc. núm. 62, pàg. 56. Fins almenys el 1426, tingué comeses diverses tasques recaptatòries en l'àmbit provincial de la Tarraconense. Per la seva banda, C. DÍAZ, *op. cit.*, pàg. 188, 190-193, 209, el documenta com a procurador de l'extinta cartoixa de Sant Jaume de Valparadís, sobretot pel que fa a l'any 1414.

43. Per exemple, respecte de la pensió que començà rebent Jaume de Gualbes i que a les dates de referència ja estava assignada a la seva vídua Margarita, en tant que usufructuària dels béns del seu marit. O també respecte d'un traspàs de pare a fill: és el cas de la pensió satisfeta a Bernadí Serra i després al seu fill Bernat.

44. Per exemple, el censal del noble Francesc de Vilanova —titular, com hem vist, d'una de les pensions més importants (250 ll.)— ja havia estat traspasat, el 1418, a favor no d'una sinó d'un bon nombre de persones: Ramon Pallarès, Joan Sessavaces, jove, i tres persones més, passaren a repartir-se 100 lliures; altres 50 lliures quedaren repartides entre dos Gualbes (Ferrer i Lluís) i sis persones més, entre les quals algunes que ja eren receptores de pensions de la Cambra. La pensió del susdit noble quedà reduïda, doncs, a 100 lliures.

45. Fins al punt d'ordenar prorrogar la recaptació d'una dècima durant set anys més (naturalment, a costa del clero de la Corona d'Aragó) per tal de poder dur a terme aquestes amortitzacions; J. MORELLÓ, «Las relaciones monarquía-papado...», *op. cit.*, pàg. 249 i 250.

col·lectiu de creditors. Tot això forma part d'una etapa ulterior en l'evolució dels censals de la Cambra Apostòlica que ara per ara en cal deixar de banda.

LES RENDES DELS BENEFICIS DEL PAPA COM A GARANTIA DEL PAGAMENT DE LES PENSIONS

Com ja es feia explícit a les butlles de comissió, tots els censals venuts van haver de ser garantits sobre les rendes dels diferents beneficis que el papa Benet posseïa a l'àmbit de la Corona d'Aragó, en especial a les províncies eclesiàstiques de Tarragona i Saragossa. Hom parla, més concretament, dels beneficis que el papa tenia rentinguts. Ignorem fins a quin punt tal retenció es podria considerar com un fet habitual o, ben bé al contrari, com una cosa del tot excepcional.⁴⁶ Certament, a les fonts que manegem, completament afins a aquest papa, no s'expressa cap dubte o capteniment envers aquesta forma d'actuació. Així, doncs, si aquest papa no hagués disposat de tals beneficis, hauria pogut prendre la decisió d'hipotecar-se mitjançant censals per sufragar les seves imperioses necessitats? Sigui com vulgui, Benet XIII conservà la titularitat sobre aquests beneficis (si no de tots, almenys de bastants dels que posseïa de l'etapa anterior), la qual cosa li permeté mantenir l'administració i recepció de les corresponents rendes.

Els beneficis afectats eren els següents: les pabordies dels mesos d'abril i maig de la seu de València, la cambreria de la seu de Saragossa, així com també la cambreria de Tarragona, l'arxidiaconat d'Andorra a la seu d'Urgell, la sagristia de la seu de Tortosa i la infermeria de la seu de Sogorb.⁴⁷ La llista es completa amb altres beneficis menors, com el priorat benedictí del Sant Sepulcre de Palera (al bisbat de Girona i dins l'arxidiaconat de Besalú),⁴⁸ el priorat també benedictí de Sant Pere de Riudebitlles (bisbat de Barcelona, deganat del Penedès) i algunes capellanies de la seu de Vic.⁴⁹

46. Altres pontífexs, a l'hora de ser investits com a tals, renunciaren als beneficis que fins aleshores posseïen. Coneixem el cas de Pere Roger de Belfort, que tenia la cambreria de la seu de Tarragona i en el moment de ser proclamat papa el 1370 (com a Gregori XI) hi renuncià; Ezequiel GORT I JUANPERE, *Els senyors feudals de Reus. Breu síntesi biogràfica dels cambrers de la seu de Tarragona, senyors de Reus*, Reus: Carrutxa, 1989, pàg. 44.

47. Pel que sembla, en el darrer cas també s'inclouïa una canongia o prebenda a la mateixa seu.

48. Priorat dependent del monestir de la Grassa. El priorologi recollit per Ernest ZARAGOZA PASCUAL, *Catàleg dels monestirs catalans*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1997, pàg. 168, al·ludeix a un tal Pere cardenal (1379-95). Recordem que Pedro de Luna fou nomenat cardenal el 1375 i papa el 1394.

49. La llista es correspon més o menys amb el que anotà l'historiador Eufemià Fort, si bé afegint-hi encara l'ardiaconat de Calataiud, a la seu de Tarassona, i els ardiaconats de Santa Engràcia i de Valles, a la seu d'Osca. Així mateix, Benet XIII, abans de ser papa, també tingué beneficis situats fora de les províncies de Tarragona i Saragossa, com ara una canongia a la seu de Mallorca i l'arquebisbat de Palerm; cf. Eufemià FORT I COGUL, *Benet XIII: el darrer papa d'Avinyó a Catalunya*, «Epi-

Els diferents censals venuts pels comissaris de Benet XIII foren assignats a un o altre benefici, tal com s'havia de fer explícit en els diversos instruments de venda que tenim pendents de localització.⁵⁰ Un cop feta la distribució de censals entre els diferents beneficis del papa, es procedí a l'acte de presa de possessió de cada un. Co-nexim el procés dut a terme pel que fa a les dues pabordies de València, tal com apareix exposat en sengles documents que tenim transcrits a l'Apèndix.

El 27 de gener de 1408 es féu l'acte de traspàs de les rendes de les dues pabordies a favor de diversos censalistas, començant pel donzell Francesc Alanyà, i continuant amb deu censalistas més de Barcelona, tot plegat en relació amb un total de 8 pensions (vegeu doc. núm. 2 de l'Apèndix). En aquest moment, ja hi havia assignats fins a 6.830 sous de pensions. Aquesta assignació fou realitzada a instàncies del comissari Francesc de Blanes, qui al seu torn delegà l'afèr en Guillem Castell, pre-vere beneficiat de la seu de Barcelona.

El següent acte tingué lloc al dia següent, quan el procurador papal que tenia cura de l'administració d'ambdues pabordies (es tractava del canonge valencià Pere Comoll o Çomuel) fou informat del fet que havia de respondre de les corresponents rendes als cònjuges Francesc Foix i Joaneta, i com aquests fins a onze censalistas més, respecte d'un total, en aquest cas, de 10 pensions (vegeu doc. núm. 3 de l'Apèndix).⁵¹

Així, doncs, el mencionat Guillem Castell, en representació de Francesc de Blanes, comparegué la ciutat de València el 28 de gener de 1408, i al mateix palau episcopal, en presència de l'Oficial del bisbe de València (càrrec ostentat per Joan de Moia), traspassà la possessió de les pabordies d'abril i de maig al notari Pere Calders, que actuava com a procurador de Francesc Foix i la seva muller Joaneta, en raó del censal que ambdós cònjuges havien adquirit el 26 de setembre del 1407 pel preu de 7.000 sous. Un cop feta la «intimidació» al canonge Pere Comoll, aquest escoltà de l'Oficial la sentència d'excomunió en la qual podria incórrer, si no acatava el manament que acabava de rebre.

Dos dies després (31 de gener), a instàncies de l'esmentat Pere Calders, que també representava la resta de censalistas que tenien pensions assignades, el subcomissari Guillem Castell instà a un subdelegat del porter reial de la ciutat de Xàtiva a fer

sodis de la història», 71, Barcelona: Rafael Dalmau Editor, 1965, pàg. 9. Probablement, el papa sí hauria renunciat a alguns d'aquests beneficis, dels quals ja no es té cap més referència *a posteriori*.

50. No seria molt difícil localitzar alguns d'aquests instruments de venda des del moment que en coneixem la data, així com el nom d'alguns dels notaris barcelonins que les validaren. De fet, tenim localitzada la venda del censal adquirit per Pere Sacalm el 3 d'octubre de 1407: 600 sous de renda per 8.400 sous de preu; AHPB, Protocolos del notari Francesc Pujol, *Manuale quartum decimum (1405-1407)*, f. 137r.-141r. A part d'aquest, tenim documentats els notaris Gabriel Canyelles, Francesc Fuster i Bernat d'Espplugues.

51. Alguns censalistas es troben agrupats en relació amb un mateix censal, per bé que després es registren per separat. A la llista s'hi afegeix un altre censal (el de la vídua del canvista Pere de Puigverd), que es contractà més tard; amb aquest, el muntant d'assignació d'aquestes pensions s'eleva a 7.201 sous i mig.

un pregó, per mitjà del qual s'ordenava a tots els pagadors de rendes pertanyents a les dues pabordies que seguissin pagant-les als collidors o arrendataris, però només a compte de les pensions que havien de rebre els indicats censalistes. L'endemà, 1 de febrer, es repetí la mateixa operació a les viles de Gandia i Alzira. Si més no, serien totes aquelles localitats on ambdues pabordies percebien rendes.

Ara bé, hi ha almenys dues coses que ens sorprenen d'aquest acte: primer, que s'informés del fet del traspàs, no sols a aquells als quals incumbia la qüestió en primera instància (a l'administrador de les rendes d'aquells beneficis i, de retruc, també als collidors o arrendataris), sinó també als mateixos pagadors de les rendes, sota l'amenaça que, si no ho feien com s'indica, podrien haver de pagar el mateix dos cops; en segon lloc, aquesta operació portà que es donés una curiosa convergència d'agents papals (si deixem de banda el representant dels censalistes): d'una banda, la part del comissari que s'encarregava de la venda dels censals i, per una altra banda, la dels administradors dels beneficis posseïts pel papa. Més enllà de les formalitats protocol·làries, ambdues esferes (la dels drets pertanyents a la Cambra Apostòlica i la dels drets pertanyents al papa per raó d'aquells beneficis) s'havien de mantenir separades.

Pel que fa als restants beneficis assignats, hom hauria seguit igual o similar procediment, amb el consegüent desplaçament a les seus de Saragossa, Tarragona, Urgell o altres llocs del Principat.⁵² A partir d'aleshores, aquestes pensions havien de ser satisfetes a partir de les rendes d'aquests beneficis, en cada cas en funció dels censals que tinguessin assignats. L'obligació, malgrat haver estat contreta a instàncies del papa i fent ús dels beneficis particulars d'aquest, es mantindria fins i tot després de la seva mort («etiam post obitum nostrum»);⁵³ d'aquesta manera, la Cambra Apostòlica quedava obligada a pagar les pensions de censal tot el temps que tals contractes estiguessin en vigor, o sigui, mentre no fos possible dur a terme la llució o devolució de les quantitats manllevades.

Per últim, ens interessaria saber quina redistribució es féu de les pensions de censal. Malgrat —insisteixo— no tenir localitzades les corresponents actes de venda, coneixem algunes de les assignacions, no sols pel que fa a les pabordies de València (comptabilitzem fins a un total de 16 pensions vinculades amb aquests dos beneficis), sinó també pel que fa als censals assignats a la cambreria de Saragossa (29 pensions), la sagristia de Tortosa (5 pensions) i la infermeria de Sogorb (2 pensions) (vegeu taula de l'Apèndix).⁵⁴ Lògicament, aquesta redistribució s'hauria fet en fun-

52. Ja abans, el 7 d'octubre de 1407, Francesc de Blanes nomenà tres procuradors (Juan López de Mosqueruela, almoïner de la seu de Saragossa, Ramon de Gironella, prevere beneficiat de la seu de Barcelona, i el jurista Pere Terrós) per tal de fer efectiva la possessió de les rendes de la cambreria de Saragossa a diversos compradors de censals; ACVD, Pergamins, Sig. 1-27-39 (A-11), a partir d'un trasllat de 1408.

53. No sembla que aquesta obligació es veiés afectada per la posterior revocació de les concessions o butlles atribuïdes a Benet XIII, a propòsit del procés de liquidació del Cisma a la Corona d'Aragó.

54. A banda del que apareix indicat en alguns dels pergamins transcrits a l'Apèndix pertanyents al fons de l'Arxiu de la catedral de València, la principal font de referència és ACA, C, reg. 2921

ció de les rendes que es podien extreure de cada benefici. Abans de res, convindria saber la valoració fiscal que cada un d'aquests beneficis tenia adjudicat. En el quadre següent els hem ordenat en funció de la taxa que trobem anotada en diversos registres si fa no fa corresponents a la col·lecta de les dècimes d'aquesta època:⁵⁵

Benefici	Taxa fiscal
Cambreria de Tarragona ⁵⁶	750 ll.
Cambreria de Saragossa	468 ll.
Pabordies de València	451 ll. ⁵⁷
Sagristia de Tortosa	200 ll.
Priorat de Sant Pere de Riudebitlles	125 ll.
Infermeria de Sogorb	48 ll. ⁵⁸
Arxidiaconat d'Andorra (Seu d'Urgell)	12 ll. 14 s.
Priorat de Palera (bisbat de Girona)	7 ll.
Capellanies de Vic	4 ll. 18 s. 4 d. ⁵⁹
Total	2.066 ll. 12 s. 4 d.

Tal suma equival a 41.342 sous 4 diners. La xifra, en el supòsit que els beneficis assignats fossin només els que tenim identificats en aquesta llista, representa la meitat, si fa no fa, del muntant que s'havia de pagar, d'acord amb el càlcul anotat més

(sèrie Cambra Apostòlica), f. 43v.-45r. (pel que fa a la cambreria de Saragossa), f. 47r.-48r. (infermeria de Sogorb i sagristia de Tortosa), f. 48r.-49v. (pabordies de València), tot en relació amb la situació de l'any 1418. Pel que fa a les assignacions sobre els altres beneficis de Benet XIII, només coneixem alguns casos; així, per exemple, sabem que el draper Guillem Martina tenia una pensió de censal vinculada a l'arxidiaconat d'Andorra, a banda de la pensió que tenia consignada sobre les pabordies de València. Així, doncs, hi havia censalistes rebedors de més d'una pensió que pogueren tenir assignats beneficis diferents.

55. A tal fi, he destriat aquells llibres de recaptació que més s'aproximen cronològicament a les dates de creació dels censals en qüestió. Són els següents: ACA, RP, MR, reg. 1868 (Girona), 1877 (Sogorb-Albarrassí), 1882 (Tarragona), 1887 (Tortosa), 1890 (Urgell), 1894 (Vic), 1902 (Barcelona), 1905 (València), 1906 (Saragossa). En la majoria de casos, s'indica al marge que tal benefici pertanyia al papa, raó per la qual no pagava: «non solvit quare domini nostri pape est». Amb tot, alguns d'aquests registres es remetent a la situació anterior, per tal com encara fan referència a la condició del titular com a cardenal.

56. El 1410, arran de l'extinció i subsegüent redistribució —aprovada pel mateix papa— de les rendes de la pabòrdia, la cambreria passà a ser la principal dignitat canongial de la seu de Tarragona.

57. Desglossat com segueix: 191 ll. la pabòrdia d'abril; 260 ll. la del maig.

58. Desglossat així: 10 ll. d'una prebenda i 38 ll. de l'església d'Almonazir, que estava unida a la infermeria; cf. Milagros CÀRCEL ORTÍ, Vicente PONS ALÓS, «La diòcesis de Segorbe-Albarracín a través de la dècima de 1401-1404», *Acta Historica Archaeologica Mediaevalia*, 25 (2001), pàg. 382 i 384.

59. Desglossat així: 2 ll. d'una prebenda i 2 ll. 18 s. 4 d. de les capellanies.

amunt (83.073 sous) o, si preferiu, dels 85.800 sous que tenim indicats a través d'una altra font (cf. nota 24). Vist així, haurien estat suficients les rendes dels beneficis particulars de Benet XIII per poder garantir el pagament de totes aquelles pensions? De fet, tot sembla indicar que es tracta de valoracions fiscals poc o molt desconnectades del valor real d'aquests beneficis, o sigui, del que podria ser calculat en funció de les rendes percebudes a l'època de referència.⁶⁰ A partir del que sabem del 1418, podem confrontar les dades dels següents beneficis:⁶¹

Benefici	Valor fiscal	Muntant de pensions assignades
Cambreteria de Saragossa	468 ll.	1.597 ll. 1 s. 2 d. (31 pensions)
Pabordies de València	451 ll.	839 ll. 2 s. 2 d. (17 pensions)
Sagristia de Tortosa	200 ll.	286 ll. 3 s. 6 d. (6 pensions)
Infermeria de Sogorb	48 ll.	90 ll. (2 pensions)

Com es veu, el muntant de les pensions assignades supera en escreix el valor fiscal que tenia adjudicat cada benefici.⁶² Per tant, no hi ha dubte que tal redistribució de censals s'hauria fet en funció del rendiment real de cada benefici, que sens dubte seria bastant més elevat del que la valoració fiscal permet copsar.⁶³

Al marge de les assignacions realitzades sobre les rendes beneficials de Benet XIII (fora de l'àmbit, doncs, de les finances públiques d'aquest papa), es tracta d'un deute que acabà repercutint sobre tot el clero de la Corona d'Aragó, en la mesura que fou aquest el qui va haver d'assumir l'amortització d'aquests censals (per

60. Recordem, per altra banda, que aquesta valoració fiscal s'havia mantingut fossilitzada durant molt de temps, d'aquí que poguessin existir importants discrepàncies en relació amb la valoració real d'aquests beneficis. No fou si no fins a la dècada de 1440 quan s'endegà una campanya d'actualització en tot l'àmbit de la Corona d'Aragó, de cara a la comptabilització dels «vers valors» de cada benefici.

61. En aquest cas, ens basem en el registre de l'ACA, C, reg. núm. 2921. Com es pot veure, el nombre de pensions és un xic superior al nombre que tenim recollit a la taula de l'Apèndix, per tal com apareixen indicats alguns titulars «no fitxats», com seria el cas del mercader Guillem de Fonollet, en tant que receptor d'una pensió de 50 lliures assignades sobre la cambreteria de Saragossa. Un cop més, recordem que aquest mercader barceloní actuà al servei de Benet XIII com a gestor en determinats afers econòmics, en part també en relació amb l'administració dels beneficis particulars del papa.

62. Per trobar xifres més concordants, cal anar a cercar posteriors revaloracions fiscals. Per exemple, la cambreteria de Saragossa apareix valorada —en concepte de «ver valor»— fins a les 1.050 lliures —més del doble de la taxa anterior—, mentre que les dues pabordies de València foren de nou taxades per 975 lliures.

63. Segons dades recollides del llibre de comptes de Guillem de Fonollet, corresponents al 1404, la sagristia de Tortosa fou arrendada per 600 florins (330 ll.), mentre que les rendes de Sogorb anoten una entrada de 110 lliures. Com es veu, es tracta de quantitats més que suficients per poder fer els pagaments requerits, no sols pel que fa al muntant de les pensions assignades, sinó també pel que fa a les possibles despeses corrents de gestió.

exemple, mitjançant l'establiment d'alguns subsidis); si més no, perquè tal assignació es féu, de forma més general, sobre totes les rendes i els tributs que rebia la Cambra Apostòlica en l'àmbit de la Corona d'Aragó.⁶⁴ Naturalment, seria interessant de poder aprofundir en aquesta faceta del llegat de Benet XIII. Tanmateix, seguir l'evolució d'aquesta problemàtica al llarg del segle xv implica dur a terme un estudi molt més ampli, que ens cal posposar per a més endavant.⁶⁵

**LLISTA DE CENSALISTES
(SEGONS L'ORDRE D'APARICIÓ EN EL PRIMER REGISTRE D'ÀPOQUES)**

Censalista	Professió / Lloc	Quantia	Data de la pensió	Dates de pagament	Benefici assignat
Gabriel Gomis	Mercader, ciutadà de Barcelona	38 ll. 6 s. 8 d.	27.VII	31.VII.1410 13.VIII.1411 ⁶⁶ 13.VIII.1412 ⁶⁷	
Nicolau Bassa	Mercader, ciutadà de Barcelona	100 ll.	27.VII	4.VIII.1410 12.VIII.1411 11.VIII.1412	
Blanca, vídua de Bernat Lunes	Jurisperit, ciutadà de Barcelona	50 ll.	28.VII	9.VIII.1410 31.VII.1411 ⁶⁸ 2.VIII.1412	Pabordies de València
[sor Isabel Pujola ⁶⁹]	Monja de Santa Clara (Barcelona)	9 ll. 9 s. 10 d.	24.VIII	23.VIII.1410 (lluïció a la mateixa data)	Arxidiaconat d'Andorra
sor Constança ⁷⁰	Abadessa de Santa Clara (Barcelona)	29 ll. 10 s. 5 d.	24.VIII	23.VIII.1410 19.VIII.1411 24.VIII.1412	

Continua

64. Fet explícit, per exemple, a l'època transcrita a l'Apèndix, doc. núm. 4: «super iuribus et redditibus Camere Apostolice». Això incumbia tot tipus d'impost o prestació que pogués ser exigida al clero, com ara dècimes, subsidis, annates, procuracions... A propòsit de la comissió del 1410 (cf. nota 19), hom posà com a garantia directa dels préstecs a realitzar, no sols els béns i beneficis particulars del papa, sinó també la part reservada a la Cambra sobre les dècimes concedides al rei Martí.

65. Caldria saber què succeí amb els posteriors titulars dels beneficis de Benet XIII, si, doncs, van haver de renunciar a les corresponents rendes a causa de l'assignació mantinguda sobre els censals de la Cambra Apostòlica.

66. Pensió cedida a favor de Guillem de Soler, ciutadà de Barcelona (cessió del 18.VIII.1410/Sant Cugat del Vallès).

67. Cessió al mateix individu.

68. Pensió cedida a favor de Pere Saclosa, mercader de Barcelona (cessió del 12.VI.1411).

69. Part del censal que comprà Guillem Martina, draper de Barcelona, obtingut per la susdita monja per cessió el 7.III.1407, probablement a títol vitalici.

70. Es tracta de Constança Descortey (1398-1417). Pertanyent, però, a la successió de la monja Saurina de Marimon.

Censalista	Professió / Lloc	Quantia	Data de la pensió	Dates de pagament	Benefici assignat
Bonanat Pere	Jurista (llicenciat en decrets), ciutadà de Barcelona	25 ll.	26.IX	1.IX.1410 14.X.1411 ⁷¹ 3.XI.1412 ⁷²	Cambreria de Saragossa
Francesc de Vilanova, fill de F. ⁷⁵	Noble (cavaller)	250 ll.	28.VII	3.IX.1410 ⁷³ / 9.II.1411 ⁷⁴ ; 8.VII.1411 ⁷⁶	Cambreria de Saragossa
Margarita, vídua de Bartomeu de Palou	Ciutadà de Barcelona	50 ll.	27.VII	3.IX.1410 ⁷⁷ 24.VII.1411 27.VI.1412	Cambreria de Saragossa
Francesc de Camós	Ciutadà de Barcelona	46 ll. 5 s.	19.X	5.IX.1410 4.XI.1411 3.XI.1412	
sor Constança Vila ⁷⁸	Monja de Sant Damià (clarisses)	15 ll. 19 s. 9 d.	24.VIII	10.IX.1410 19.IX.1411 24.VIII.1412	
Agnès, vídua de Ramon de Blanes ⁸¹	Noble (cavaller), conseller i algtzir del rei	78 ll. 13 s. 10 d.	1.IX	18.IX.1410 ⁷⁹ 22.VIII.1411 ⁸⁰ 1.X.1412 ⁸²	Cambreria de Saragossa
Domènec Sanxo (i el seu gendre Nicolau Coscó ⁸³)	Mercaders, ciutadans de Barcelona	25 ll.	28.IX	1.X.1410 2.X.1411 5.X.1412	Cambreria de Saragossa

Continua

71. La seva muller Isabel actua com a procuradora (14.VIII.1411).

72. Pensió satisfeta, de voluntat seva, al notari Pere de Casesnoves.

73. Guillem Descantó, de Balaguer, procurador del susdit Francesc, cobra 150 ll. (procura del 14.VIII.1410/Tremp).

74. Francesc de Vilanova, pare, procurador juntament amb Bartomeu Escala, escrivà, de la seva muller Beatriu, tudriu del susdit fill, cobra les restants 100 lliures de la pensió (procura del 31.VII.1407/Guissona).

75. Fill adult emancipat («uxorato tamen et a patria potestate liberato»). Tot i així, la seva mare Beatriu seguia sent tudriu i administradora dels seus béns.

76. Pensió satisfeta íntegrament. No obstant això, va precedida d'una altra paga efectuada el 25 de maig de només 33 lliures.

77. Pensió cedida a favor de Joan Fiveller, ciutadà de Barcelona (cessió del 16.VI.1410).

78. Tenint el consentiment de l'abadessa Constança.

79. Procura a Pere de Vilarasa, rector de Sant Gervasi, substituït d'Antoni Miquel, clergue beneficiat de Sant Feliu de Girona (24.II.1410).

80. Procura al mateix.

81. En tant que usufructuària dels béns del seu marit i tudriu dels seus fills Arnau, donzell, i Francina (testament de Ramon de Blanes: 14.IX.1402); (tutela de la susdita Agnès: 11.X.1408).

82. Procura al mateix.

83. Constitució de dot a favor d'Angelina, en tant que filla del primer i marit del segon (5.X.1409).

Censalista	Professió / Lloc	Quantia	Data de la pensió	Dates de pagament	Benefici assignat
Joaneta, vídua de Francesc Foix ⁸⁵	Conseller reial i promotor de la cort, ciutadà de Barcelona	25 ll.	26.IX	2.X.1410 ⁸⁴ 16.X.1411 ⁸⁶ 5.X.1412 ⁸⁷	Pabordies de València
Berenguer Rodera	Mercader, ciutadà de Barcelona	25 ll.	19.IX	3.X.1410 30.X.1411 10.I.1413	
Bartomeu de Navel	Mercader, ciutadà de Barcelona ⁸⁹	25 ll.	19.IX	3.X.1410 ⁸⁸ 30.X.1411 10.I.1413 ⁹⁰	
Miquel de Palou ⁹¹ o el seu germà (hereu) Bartomeu de Palou	Ciutadà de Barcelona / noble	23 ll. 6 s. 8 d.	28.VII	3.X.1410 ⁹² 19.VIII.1411 ⁹³ 17.V.1412 ⁹⁴	
Francesc Alanyà	Noble (donzell) de Montblanc	55 ll.	22.IX	16.X.1410 22.VIII.1411 25.IX.1412	Pabordies de València
Prior de la Mercè ⁹⁵	Convent de la Mercè (Barcelona)	50 ll.	20.IX	7.X.1410 ⁹⁶ 19.X.1411 ⁹⁷ 13.X.1412 ⁹⁸	Pabordies de València
Caterina, vídua de Pere Girgós	Mercader, ciutadà de Barcelona	25 ll.	28.IX	7.X.1410 ⁹⁹ 28.IX.1411 ¹⁰⁰ 11.X.1412 ¹⁰¹	Cambreria de Saragossa

Continua

84. Procura a Joan Julià, estudiant en arts, de Barcelona (5.XI.1409).

85. Testament del 22.II.1407. Acta de venda d'aquest censal a 26.IX.1407; ACV, Pergamins, Lligall 20:5.

86. Procura al mateix.

87. Procura al mateix.

88. Procura a Berenguer Rodera, mercader de Barcelona (1.X.1409).

89. Fill del ja difunt Arnau de Navel, mercader de Cardona.

90. Procura al mateix.

91. Testament de Miquel de Palou (16.IV.1409).

92. Pensió cedida a favor de Francesc Sapllana, forner de Barcelona (cessió del 5.V.1410).

93. Procura a Bartomeu Cases, prevere de Barcelona (31.III.1410), substituïnt Margarita, vídua de Bartomeu de Palou, ciutadà de Barcelona (procura del 23.VII.1403).

94. Procura al mateix.

95. Acta de venda del censal a 20.IX.1407; ACV, Pergamins, núm. 7769

96. Procura a fra Nicolau Munar, subprior (13.XII.1408).

97. Procura a Jaume Eimeric, prior (14.XI.1409).

98. Procura a un frare amb les inicials P. R. (31.III.1411).

99. Procura a Joan Alamany, estudiant oriünd de Saragossa (21.XII.1409).

100. Procura al mateix.

101. Procura al mateix.

Censalista	Professió / Lloc	Quantia	Data de la pensió	Dates de pagament	Benefici assignat
Pere de Pla	Prevere beneficiat de la seu (de Barcelona)	15 ll.	18.IX	7.X.1410 2.X.1411 31.X.1412	Cambreria de Saragossa
Joan de Conominés	Ciudadà de Barcelona	75 ll.	28.VII	9.VIII.1410 18.VIII.1411 9.VIII.1412	Pabordies de València
Nicolau Bassa	Mercader, ciutadà de Barcelona	50 ll.	4.X	8.X.1410 22.X.1411 20.X.1412	Cambreria de Saragossa
Isabel, vídua de Pere Boscà	Ciudadà de Barcelona	11 ll. 13 s. 4 d.	30.IX	15.X.1410 29.X.1411 ¹⁰² 23.X.1412 ¹⁰³	Cambreria de Saragossa
Roger de Pinós	Noble (cavaller), de Barcelona	21 ll. 3 s. 10 d.	29.IX	15.X.1410 14.X.1411 ¹⁰⁴ 4.XI.1412 ¹⁰⁵	Cambreria de Saragossa
Caterina, muller de Bernat de Fontroja ¹⁰⁸	Noble (donzell), de Sant Martí de Sarroca ¹⁰⁹	36 ll. 13 s. 4 d.	29.IX	17.X.1410 ¹⁰⁶ 14.X.1411 ¹⁰⁷ 19.X.1412 ¹¹⁰	Cambreria de Saragossa
Pere Sacalm, fill del difunt Pere	Ciudadà de Barcelona ¹¹¹	30 ll.	3.X	26.X.1410 16.X.1411 13.X.1412	Cambreria de Saragossa
Pere de Montsoler	Prevere beneficiat de la seu (de Barcelona)	47 ll. 10 s.	24.IX	24.X.1410 29.X.1411 23.X.1412	Cambreria de Saragossa

Continua

102. Receptor de la pensió: Pere de Montsoler, prevere de la seu.

103. Pensió satisfeta al mateix prevere.

104. Pensió cedida a favor de Joan Ortiz, ciutadà de Barcelona (17.II.1411).

105. Pensió cedida a favor de Pere Girgós, mercader de Barcelona (9.III.1412).

106. Pensió satisfeta al notari Guillem Salvatela.

107. Pensió cedida a Joan Ortç, ciutadà de Barcelona (cessió del 17.II.1411).

108. Per donació feta a ella per part del noble Roger de Pinós (donació del 6.X.1408). La susdita Caterina era filla del difunt Bertran de Pinós, ciutadà de Barcelona, que fou protonotari de l'infant Joan, duc de Girona, després rei.

109. Aquest era senyor de la casa de la Rovira Roja, als termes del castell de Sant Martí de Sarroca.

110. Actuant com a procurador el seu marit Bernat de Fontroja (procura del 12.IX.1412).

111. El seu pare era el jurista Pere Sacalm, que fou conseller de Barcelona i ambaixador a Roma i Avinyó per la qüestió del Cisma.

Censalista	Professió / Lloc	Quantia	Data de la pensió	Dates de pagament	Benefici assignat
Joana, vídua de Galceran Marquet	Ciudadà de Barcelona	10 ll.	17.X	30.X.1410 5.XI.1411 ¹¹² 4.XI.1412 ¹¹³	
Pere Regassol ¹¹⁴	Canonge [subcol·lector general]	60 ll.	21.VIII	31.X.1410 30.IX.1411 23.VII.1412	
Francesc Serra	Prevere beneficiat de la seu	21 ll.	21.VIII	31.X.1410 13.XI.1411 24.VII.1412	
Serena, vídua de Bernat Sarrovira / fill Ramon ¹¹⁶	Ciudadà de Barcelona	56 ll. 10 s.	17.X	31.VIII.1410 3.XI.1411 ¹¹⁵ 31.X.1412 ¹¹⁷	
Pere Merles	Noble (cavaller)	57 ll. 3 s.	22.IX	31.VIII.1410 ¹¹⁸ 25.IX.1411 5.X.1412	Cambreria de Saragossa
Pasquala, vídua de Joan Navarro	Hostaler, ciutadà de Barcelona	25 ll.	31.X	12.XI.1410 ¹¹⁹ 23.XI.1411 7.XII.1412	Cambreria de Saragossa
Eimeric de Muntsospir	Mercader de Barcelona	25 ll.	20.X	14.XI.1410 20.XI.1411 22.X.1412	
Margarita, vídua de Jaume de Gualbes ¹²⁰	Ciudadà de Barcelona	50 ll.	6.XI	15.XI.1410 10.XI.1411 10.XI.1412 ¹²¹	

Continua

112. Procurador: Joan Ulzina, teixidor de draps de llana, de Barcelona (23.VII.1410).

113. El mateix procurador.

114. Com a obtidor de la capellania instituïda per Antònia Palma a l'altar de Sant Gabriel de la seu de Barcelona.

115. Pensió satisfeta a Andreu Vergós, cohabitant amb la susdita dona.

116. Censal venut a la susdita Serena, com a usufructuària dels béns del seu marit, i al seu fill, com a hereu (17.X.1409).

117. Pensió satisfeta, en principi, al mateix.

118. Pensió cedida, a causa de deute tingut pel susdit noble, a Ramon de Quer, mercader de Barcelona (cessió del 16.VI.1410).

119. Pensió satisfeta a un tal Bonanat de Muntor, mercader de Barcelona.

120. Com a usufructuària dels béns del seu marit (testament del 18.VII.1410/castell de Calafell).

121. Pensió satisfeta a Bernat de Muntells, clergue cohabitant amb la susdita dona, de Barcelona.

Censalista	Professió / Lloc	Quantia	Data de la pensió	Dates de pagament	Benefici assignat
Lluís March	Noble (donzell) de Barcelona	12 ll.	27.X	17.XI.1410 2.XI.1411 10.XI.1412 ¹²²	Pabordies de València
Francisca, vídua d'Arnau de Blanes	Noble (donzell) de la Bisbal (bisbat de Girona)	61 ll. 2 s. 6 d.	1.IX	17.XI.1410 ¹²³ 24.XI.1411 ¹²⁴ 11.I.1413 ¹²⁵	Cambreria de Saragossa
Ídem	Ídem	50 ll.	1.IX	17.XI.1410 ¹²⁶ 24.XI.1411 ¹²⁷ 11.I.1413 ¹²⁸	
Bernat de Juià o la seva vídua Alamanda ¹³¹	Noble (cavaller) del bisbat de Girona	40 ll.	3.V / 3.XI	17.XI.1410 ¹²⁹ ; 25.V.1411 ¹³⁰ / 23.XI.1411 ¹³² ; 11.I.1413 ¹³³ ; 27.IV.1413 ¹³⁴	Infermeria de Sogorb
Joan Boscà	Ciudadà de Barcelona	25 ll.	12.X	17.XI.1410 29.X.1411 19.XI.1412	Cambreria de Saragossa

Continua

122. Actuant com a procuradora la seva muller Serena (25.VI.1412).

123. Procurador: Guillem Mariner, prevere del capítol de Girona (30.X.1410).

124. Actuant el mateix procurador. Pensió cedida a Alamanda, en tant que tudriu de Joan Pere (cessió del 10.VI.1409/Torroella de Montgrí).

125. El mateix procurador. Pensió cedida com l'anterior.

126. Procurador: Guillem Mariner, prevere del capítol de Girona (30.X.1410).

127. Actuant el mateix procurador. Pensió cedida a Alamanda, en tant que tudriu de Joan Pere (cessió del 10.VI.1409/Torroella de Montgrí).

128. El mateix procurador. Pensió cedida igualment a la susdita Alamanda.

129. Procurador: Ramon Batlle, notari, domèstic de l'arquebisbe de Tarragona (18.VIII.1408/Torroella de Montgrí), procurador al seu torn de Bernat de Juià, noble de l'esmentada vila gironina (30.VII.1408/Torroella de Montgrí). Satisfeta pensió per les dues tandes a Francisca, vídua d'Arnau de Blanes, donzell de la Bisbal. Tot plegat posa de manifest certes connexions familiars entre els Blanes i els Juià.

130. Procurador: Guillem Comllac, clergue beneficiat de Vilajuïga, procurador juntament amb altres (5.VIII.1410/Perpinyà). Satisfeta mitja pensió (20 ll.) de la tanda de maig.

131. Com a tudriu dels seus fills (Joan Pere i Francisca) hereus del seu marit (testament del 29.VII.1408/Torroella de Montgrí). La susdita Alamanda fou senyora del castell de Juià, dependent del bisbe de Girona.

132. Procurador: Guillem Mariner, prevere del Capítol de Girona. Satisfeta mitja pensió de la tanda del novembre.

133. El mateix procurador. Satisfetes una i altra tanda del 1412 en dues èpoques.

134. El mateix procurador. Satisfeta la tanda de maig.

Censalista	Professió / Lloc	Quantia	Data de la pensió	Dates de pagament	Benefici assignat
Bernadí Serra, fill de Bernat ¹³⁵	Ciudadà de Barcelona	45 ll. 16 s. 8 d.	4.XI	19.XI.1410 14.XI.1411 4.XI.1412	
Ferrer de Gualbes	Ciudadà de Barcelona	40 ll.	3.X	19.XI.1410 19.XI.1411 22.XI.1412 ¹³⁶	Cambreria de Saragossa
Ídem	Ídem	27 ll. 10 s.	24.X	19.XI.1410 19.XI.1411 12.XII.1412	
Blanca, vídua d'Arnau Bosquet ¹³⁸	Ciudadà de Barcelona	35 ll. 15 s.	14.X	20.XI.1410 ¹³⁷ 20.XI.1411 ¹³⁹ 22.X.1412	Cambreria de Saragossa
Andreu Bosquet (fill de Blanca)	Ciudadà de Barcelona	30 ll.	14.X	20.XI.1410 20.XI.1411 22.X.1412	Cambreria de Saragossa
Bonanat Pere	Jurista (llicenciat en decrets) de Barcelona	50 ll.	27.X	21.XI.1410 9.XII.1411 ¹⁴⁰ 3.XI.1412 ¹⁴¹	
Margarita, vídua de Bartomeu de Palou	Ciudadà de Barcelona	50 ll.	7.X	22.XI.1410 ¹⁴² 20.XI.1411 ¹⁴³ 12.XI.1412 ¹⁴⁴	
Antic Almugàver	Noble (cavaller) de Barcelona	235 ll. 14 s. 3 d.	1.XI	22.XI.1410 14.XI.1411 ¹⁴⁵ 22.XI.1412 ¹⁴⁶	Pabordies de València
Bertran Nicolau	Mercader de Barcelona	250 ll.	24.X	22.XI.1410 1.XII.1411 7.I.1413	Cambreria de Saragossa

Continua

135. Censal venut al susdit Bernadí Serra (4.XI.1409). A partir del 1411, passà a cobrar la pensió el seu fill Bernat Serra, jove.

136. Pensió pagada a Bartomeu Riudor, cohabitant amb el susdit Ferrer de Gualbes.

137. Procurador: Andreu Bosquet, fill de la susdita Blanca (18.X.1410).

138. Vídua primer d'Arnau Bosquet i després de Ramon Botella, també ciudadà de Barcelona.

139. Procurador: el mateix d'abans (18.X.1411).

140. Procuradora: la seva muller Isabel.

141. La mateixa procuradora. Pensió satisfeta al notari Pere de Casesnoves.

142. Procurador: Bartomeu Cases, prevere de Barcelona (1.III.1410).

143. Pensió satisfeta a Berenguer Gibert, mercader de Barcelona.

144. Pensió satisfeta al mateix mercader (cessió del 29.VII.1412).

145. Procuradora: la seva muller Isabel (21.IV.1407).

146. Procurador: Pere Sitjar, ciudadà de Barcelona (5.IV.1410).

Censalista	Professió / Lloc	Quantia	Data de la pensió	Dates de pagament	Benefici assignat
Bernat Ferrer i Jaume Draper ¹⁴⁷	Mercaders, ciutadans de Barcelona	50 ll.	29.X	24.XI.1410 2.XII.1411 28.VII.1413 ¹⁴⁸	
Francesc Serra ¹⁴⁹	Prevere beneficiat de la seu (de Barcelona)	15 ll.	4.XI	24.XI.1410 19.XI.1411 ¹⁵⁰ 5.XII.1412 ¹⁵¹	Pabordies de València
Violant, vídua de Pere de Puigverd	Canvista de Barcelona	18 ll. 11 s. 6 d.	21.XI	26.XI.1410 2.XII.1411 9.XII.1412	Pabordies de València
Violant, vídua de Pere Serra	Mercader de Barcelona	8 ll.	27.X	26.XI.1410 1.XII.1411 12.XI.1412	Pabordies de València
Caterina, vídua de Pere Serra	Mercader de Barcelona	10 ll.	27.X	26.XI.1410 7.XI.1411 ¹⁵² 12.XI.1412 ¹⁵³	Pabordies de València
Agnès, vídua de Joan Llull ¹⁵⁵	Ciudadà de Barcelona	44 ll. 6 s.	25.X	27.XI.1410 ¹⁵⁴ 7.XI.1411 ¹⁵⁶ 21.VII.1412 ¹⁵⁷	Pabordies de València

Continua

147. Hereus del susdit Jaume Draper (testament del 13.VII.1412/Girona): Joan Gallart, d'Àmer, i Francesc de Segurioles, ciutadà de Girona.

148. Nicolau Carreres, mercader de Barcelona, actuant com a procurador (2.VIII.1412) de Joan Gallart, procurador al seu torn (10.IV.1412) de Francesc de Segurioles, cohereu.

149. Respecte d'un censal que fou venut a ell i a Bartomeu Castlar, prevere també de la seu (4.XI.1407).

150. Pensió satisfeta al prevere Guillem Torró, en tant que procurador dels aniversaris comuns de la seu de Barcelona.

151. Pensió satisfeta al mateix procurador.

152. Procurador: Jaume Saseu, ciutadà de Barcelona (22.I.1411).

153. El mateix procurador.

154. Procurador de la susdita vídua: Joan Aranyola, prevere beneficiat al convent de Santa Maria de Jonqueres (18.IV.1403). Quant a l'arbre genealògic dels Llull i la seva relació amb l'indicat convent, vegeu Mercè COSTA, «Les monges de la família Llull en el monestir de Jonqueres», a *Miscel·lània Fort i Cogul. Història monàstica catalana. Història del Camp de Tarragona*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1984, pàg. 103-127.

155. Com a tudriu dels béns del seu net Joanet, fill de Romeu Llull i de Maria. Tutela assignada pel noble Arnau Guillem de Bellera, veguer de Barcelona (22.X.1400). Testament de Romeu Llull, del 15.V.1409. Acta de venda del censal a 26.X.1407; ACV, Pergamins, Lligall 20:20.

156. Joan de Castra, de Barcelona, que fou escuder de Romeu Llull, actuant com a procurador nomenat pels tutors dels béns de Joanet Llull: Leonardo de Sos, lloctinent de Mestre Racional, i Agnès, vídua de Joan Llull (tutoria del 21.VII.1410).

157. El mateix procurador: Joan de Castra, escuder.

Censalista	Professió / Lloc	Quantia	Data de la pensió	Dates de pagament	Benefici assignat
Joan Llull	Ciudadà de Barcelona	50 ll.	25.X	27.XI.1410 ¹⁵⁸ 7.XI.1411 3.XII.1412 ¹⁵⁹	Pabordies de València
Bernat de Gualbes	Jurista, de Barcelona	37 ll. 10 s.	23.X	27.XI.1410 10.XI.1411 ¹⁶⁰ 12.XII.1412	
Ídem	Ídem	33 ll. 6 s. 8 d.	29.X	27.XI.1410 10.XI.1411 ¹⁶¹ 12.XII.1412	
Ídem	Ídem	44 ll. 12 s. 11 d.	13.X	27.XI.1410 10.XI.1411 ¹⁶² 12.XI.1412	
Bartomeu Castlar ¹⁶³	Prevere beneficiat de la seu (de Barcelona)	17 ll. 4 s.	4.XI	27.XI.1410 1.XII.1411 12.XI.1412	Pabordies de València
Manuel de Rajadell	Noble (cavaller), de Barcelona	50 ll.	23.XI	29.XI.1410 28.XI.1411 ¹⁶⁴ 14.XII.1412 ¹⁶⁵	Infermeria de Sogorb
Elionor, vídua d'Arnau Guillem Pastor ¹⁶⁸	Ciudadà de Barcelona	10 ll. 14 s. 6 d.	28.XI	1.XII.1410 ¹⁶⁶ 16.XII.1411 ¹⁶⁷ 17.II.1413 ¹⁶⁹	
Pere de Puig	Ciudadà de Barcelona	50 ll.	29.XI	2.XII.1410 11.XII.1411 10.XII.1412	Sagristia de Tortosa

Continua

158. Procurador: Joan Aranyola, prevere beneficiat de Santa Maria de Jonqueres (18.V.1408).

159. Pensió satisfeta, segons sembla, a Joan de Castra, exescuder de Romeu Llull.

160. Procuradora: la seva muller Isabel (16.VIII.1411).

161. Procuradora: la mateixa dona.

162. Procuradora: la mateixa dona.

163. Respecte d'un censal venut conjuntament a ell i a Francesc Serra, també prevere de la seu (4.XI.1407).

164. Procurador: Pere Cardona, mercader de Barcelona (16.VI.1411).

165. El mateix procurador.

166. Procurador: Pere Solà, prevere beneficiat de la seu (4.XII.1405).

167. Bernat Voló, prevere de Barcelona, procurador substituït (3.VI.1411) del donzell Bernat Guillem de Vilafresser, procurador de la seva muller Elionor (25.V.1411).

168. I muller de Bernat Guillem de Vilafresser, donzell domiciliat al bisbat de Girona.

169. El mateix procurador substituït.

Censalista	Professió / Lloc	Quantia	Data de la pensió	Dates de pagament	Benefici assignat
Constança, vídua de Francesc Formós ¹⁷²	Ciudadà de Barcelona	25 ll.	11.X	3.XII.1410 ¹⁷⁰ 13.XI.1411 ¹⁷¹ 29.X.1412 ¹⁷³	Cambreria de Saragossa
Marc de Montbui <fills/hereus ¹⁷⁵	Noble (donzell) de Barcelona ¹⁷⁶	50 ll.	29.X	4.XII.1410 ¹⁷⁴ 20.VII.1413 ¹⁷⁷ 20.VII.1413 ¹⁷⁸	
Mannà de la seu	Barcelona	8 ll. 11 s. 6 d.	27.X	9.XII.1410 ¹⁷⁹ 27.XI.1411 ¹⁸⁰ 22.XI.1412 ¹⁸¹	
Pere Guillem Jofre	Canonge (precentor) de la seu de Barcelona	121 ll. 8 s. 7 d.	8.X / IV	9.XII.1410 / 2.V.1411 ¹⁸² ; 2.XII.1411 / 30.V.1412 ¹⁸³ ; 19.XII.1412 / 17.VI.1413	Cambreria de Saragossa
Margarita, vídua de Joan Ribalta ¹⁸⁴	Mercader de Barcelona	50 ll.	1.XII	12.XII.1410 17.XII.1411 9.XII.1412 ¹⁸⁵	
Guillem de Pla	Prevere beneficiat a la seu (de Barcelona)	12 ll. 17 s. 2 d.	11.X	20.XII.1410 26.XI.1411 17.XII.1412 ¹⁸⁶	Cambreria de Saragossa

Continua

170. Procurador: el seu fill Miquel Formós, domer de la seu (8.VII.1399).

171. Pensió rebuda per Francesc Formós, un altre fill, ciudadà de Barcelona. Hom es refereix de nou a l'absolució concedida per la seva mare (28.I.1411).

172. En tant que usufructuària dels béns del seu marit. La propietat del censal seria del seu fill Francesc, a qui aquella concedí instrument d'absolució en raó del seu matrimoni (28.I.1411).

173. Pensió rebuda pel mateix Francesc fill.

174. Procurador: Leonardo de Doni, mercader, ciudadà de Barcelona (2.IX.1400).

175. Testament del susdit Marc de Montbui (30.X.1410/Cap de Càller).

176. Fou governador i reformador de Cap de Càller i Gallur (Sardenya).

177. Per la pensió deguda del 1411. Bernat Muntaner, mercader de Barcelona, procurador (22.X.1411) de Leonardo de Doni, mercader de Barcelona, tutor, juntament amb altres, dels fills de Marc de Montbui (tutela recollida al mateix testament).

178. Per la pensió del 1412.

179. Procurador del susdit mannà: Bernat Miquel, prevere beneficiat de la seu.

180. Bernat Costa, prevere beneficiat de la seu i manner.

181. El mateix prevere.

182. Satisfeta, a cada data, la meitat de la pensió: 60 ll. 14 s. 3 d. òbol.

183. En aquestes i les següents tandes, satisfacció de 60 ll. 14 s. 3 d. en cada cas.

184. Com a hereva del seu marit (testament del 9.IX.1405).

185. Pensió satisfeta a Francesc Ribalta, cohabitant amb la susdita dona.

186. Pensió satisfeta a Berenguer de Pujals, altre prevere beneficiat de la seu.

Censalista	Professió / Lloc	Quantia	Data de la pensió	Dates de pagament	Benefici assignat
Guillem de Soler ¹⁸⁷	Ciudadà de Barcelona	25 ll. 14 s. 6 d.	28.XI	29.XII.1410 12.XII.1411 2.XII.1412	Sagristia de Tortosa
Bartomeu de Palou	Noble (cavaller)	27 ll. 9 s.	28.XI	29.XII.1410 28.X.1411 17.XII.1412 ¹⁸⁸	Sagristia de Tortosa
Constança Descortey «de Cortilio»	Abadessa del convent de Sant Antoni (clarisses) de Barcelona	30 ll.	20.X	20.I.1411 ¹⁸⁹ 27.XI.1411 ¹⁹⁰ 12.I.1413 ¹⁹¹	Cambreria de Tarragona
Jaume Safont, fill de Jaume (o Berenguer de Matamala) ¹⁹²	Ciudadà / canonge de Barcelona	6 ll. 10 s.	27.X	20.I.1411 3.XII.1411 16.XII.1412	
Guillem Martina	Draper de Barcelona	105 ll.	25.X	20.I.1411 31.X.1411 ¹⁹³ 2.II.1413	Pabordies de València
Guerau de Palou, jove	Noble (donzell) de Barcelona	50 ll.	26.XI	24.I.1411 2.XII.1411 3.XII.1412	
Pere Llobera	Peller de Barcelona	27 ll. 10 s.	31.I	31.I.1411 1.II.1412 1.II.1413	Sagristia de Tortosa
Blanca, vídua de Bernat Lunes	Jurista (jurisperit) de Barcelona	25 ll.	1.I	31.I.1411 15.I.1412 26.I.1413 ¹⁹⁴	
Francesc d'Ortals	Jurista (doctor en lleis), de Barcelona	125 ll.	1.I	3.II.1411 9.II.1412 8.I.1413	Sagristia de Tortosa

Continua

187. Administrador i usufructuari dels béns del seu fill impúber Mateu, hereu de la seva difunta muller Elionor (testament del 10.II.1407).

188. Pensió satisfeta a Jaume Coll, prevere beneficiat al castell de Calafell.

189. Procurador de la susdita abadessa: Pere Bleda, prevere beneficiat de la seu, ecònom juntament amb Romeu Gibert, un altre prevere beneficiat de la seu (6.IV.1403).

190. El mateix procurador.

191. El mateix procurador.

192. Fill adult de Jaume Safont, cotoner, ciudadà de Barcelona. Exerceix com a curador: Berenguer de Matamala, domer de la seu, l'únic que és esmentat a les pensions del 1411 i del 1412.

193. Satisfet mitjançant dues èpoques de 50 i 55 lliures, respectivament.

194. Pensió satisfeta a Nicolau Melric, estudiant cohabitant amb la susdita dona.

Censalista	Professió / Lloc	Quantia	Data de la pensió	Dates de pagament	Benefici assignat
Pere Pujada	Jurista (doctor en decrets) i canonge de Barcelona	22 ll.	30.IX	9.II.1411 ¹⁹⁵ 10.XI.1411 1.X.1412	Cambreria de Saragossa
sor Grahida Torrelles	Monja del convent de Sant Antoni (clarisses) de Barcelona	11 ll. 5 s. 9 d.	26.IX	9.II.1411 ¹⁹⁶ 7.XI.1411 ¹⁹⁷ 20.IX.1412 ¹⁹⁸	Cambreria de Saragossa
Pere Mates	Mercader (formenter) de Barcelona	55 ll.	25.X	10.II.1411 9.II.1412 16.VI.1413	Pabordies de València
Joan Sesavaces, major	Ciudadà de Barcelona	25 ll.	29.X	2.III.1411 24.XI.1411 2.I.1413 ¹⁹⁹	
Marmessoria de Ramon Ballester ²⁰²	Jurista (licenciat en lleis), de Barcelona	12 ll. 2 s. 8 d.	29.I	5.III.1411 ²⁰⁰ 5.II.1412 ²⁰¹ 1.II.1413 ²⁰³	
Pere Ribalta	Mercader de Barcelona	53 ll.	4.IV	24.IV.1411 8.IV.1412 22.III.1413 ²⁰⁴	
Joaneta, muller de Galceran de Santminat	Noble (cavaller)	56 ll. 19 s. 10 d.	9 o 10.IV	28.IV.1411 ²⁰⁵ 27.VI.1412 ²⁰⁶ 11.IV.1413 ²⁰⁷	Cambreria de Saragossa

Continua

195. Pensió deguda de la passada anualitat del 1410.

196. Procurador: Pere Bleda, prevere beneficiat de la seu (11.X.1409).

197. Procurador: Gabriel Gibert, prevere beneficiat a Vilafranca del Penedès (11.II.1411).

198. El mateix procurador de 1411.

199. Pensió satisfeta a Joan Camp, cohabitant amb el susdit mercader.

200. Procurador: Pere Ferrer, causídic, de Barcelona (3.III.1411).

201. El mateix procurador.

202. Testament del 10.VIII.1392. Marmessors: fra Llorenç Oliver, prior del convent de predicadors, Bartomeu Estapera, vicari perpetu de Santa Maria del Mar (ja difunt el 1413), i Ramon Ballester, rector de Sant Pere de Gelida, apart del difunt Pere Ballester, de la parròquia de Sant Feliu de Cabrera.

203. El mateix procurador.

204. Pensió satisfeta a l'avançada.

205. Antoni Pi, clergue beneficiat de Sant Pere de les Puelles, en tant que procurador, rep 25 ll. (procura del 7.VI.1407). A la mateixa data, Galceran de Santminat, actuant com a procurador de Ferran Domènec, excambrer del rei de Sicília, percep les restants 31 ll. 19 s. 10 d. de la pensió (procura del 26.IX.1407/València).

206. Inicialment anotades 25 lliures, quantitat que apareix ratllada i substituïda per 56 ll. 19 s. 10 d., suma equivalent al total de la pensió.

207. Procurador: de nou el clergue Antoni Pi. Pensió satisfeta a Guillem Martina, draper.

Censalista	Professió / Lloc	Quantia	Data de la pensió	Dates de pagament	Benefici assignat
Pere de Torrent	Mercader de Barcelona ²⁰⁸	190 ll.	27.V	19.VI.1411 ²⁰⁹ 18.VI.1412 17.VI.1413	
Guillem Gençor	Ciudadà de València	50 ll.	20.IX o X	30.IX.1411 ²¹⁰ 12.XI.1412 ²¹¹	
Sanxa Olivera	Priora de Santa Maria de Jonquieres (Barcelona)	25 ll.	8.IX	7.XI.1411 ²¹² 20.IX.1412 ²¹³	Cambreria de Saragossa
Clara, muller de Nicolau Pujalt ²¹⁵	Patró de nau, de Barcelona	32 ll. 15 s.	8.IX	14.XI.1411 ²¹⁴ 10.I.1413 ²¹⁶	Cambreria de Saragossa

208. No està prou clar qui dels dos (pare o fill) era mercader.

209. Procurador: el seu fill homònim (1.VI.1411).

210. Procurador: Bartomeu Castlar, prevere beneficiat a la seu de Barcelona (22.VI.1408/València).

211. El mateix procurador.

212. Procurador: Guillem Brunet, mercader de Barcelona, ecònom del susdit convent (10.II.1402).

213. El mateix procurador.

214. Procurador: Jaume Català, prevere beneficiat de la seu de Barcelona (2.II.1411).

215. En tant que usufructuària del censal assignat al seu fill Nicolau, hereu emancipat del seu pare homònim (instrument d'heretament, donació i assignació del susdit censal del 26.I.1411).

216. Procurador: el seu marit Nicolau (10.I.1413). Seria paga de l'annualitat de 1412.

APÈNDIX DOCUMENTAL

1

1406, gener, 13. Saona

Acta de procuració en substitució del difunt Berenguer Ribalta, bisbe electe de Tarassona, que, juntament amb Joan Llobera, paborde de Mallorca, havia estat nomenat comissari pel papa Benet XIII per ocupar-se de manllevar per via de censal mort fins a una determinada quantitat (es copia l'anterior acta de procuració feta a Marsella l'1 de desembre de 1404). En el seu lloc es nomena Francesc de Blanes, arxidiaca de Selva, a la seu de Girona.

ACV, Pergamins, Lligall 20:3²¹⁷ cf. E. OLMOS, *Inventario...*, núm. 4492a, pàg. 514.

Hoc est translatum fideliter sumptum a quibusdam litteris sive rescripto papali vera bulla plumbea ad cordulam canapis more Romane Curie bullatis, non viciatis, non cancellatis nec in aliqua sui parte suspectis, sed omni prorsus vicio et suspicione carentibus, quarum tenor talis est:

Benedictus episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio Francisco de Blanis, canonico et archidiachono de Silva in ecclesia Gerundense, refferendario nostro. Salutem et apostolicam benedictionem. Dudum, siquidem considerantes onera expensarum que nos subire oportebat, prout oportet, in persecutione ecclesiastice unitatis ad quam Deo et concientiam testibus nostra totalis versatur intentio, quondam Berengario electo Tirasonense, tunc in humanis agenti, et dilecto filio Johanni Lobera, canonico et preposito ecclesie Maioricarum, Apostolice Camere clerico, scripsisse meminimus in hec verba:

«Benedictus episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Berengario electo Tirasonense, et Johanni Lobera, legum doctori, canonico et preposito ecclesie Maioricarum, et Apostolice Camere clerico. Salutem et apostolicam benedictionem. Cum propter unionem ecclesie universalis iam diu prochdolor lacessite ad quam consequendam tota nostra versatur intentio et nobis expediens via in Italia partibus dirigente altissimo apperitur multa de propinquo nos oporteat gravia et quasi importabilia expensarum onera supportare et Camera nostra preteritarum adversitatum turbine agravata fere sit exhausta peccuniis. Idcirco, ne defficientibus expensis unio predicta, quod absit sub imperfecto laboret aut alicuius minorationis pati valeat detrimentum, vobis et cuilibet vestrum insolidum, nostro et ecclesie Romane nomine, ab una vel pluribus personis cuiuscunque status vel conditionis existant, mutuo vel aliis modis recipiendi, simul vel successive, quascunquem peccuniarum quantitates usque ad summa ducentorum milium florenorum auri Aragonie, sicut vobis

217. Butlla regestada per O. Cuella, *op. cit.*, II, doc. núm. 323, pàg. 173, d'acord amb ASV, Registre avinyonès núm. 331, f. 92r-93v (amb data, però, del 16 de gener de 1406). Quant als regests dels pergamins conservats a la catedral de València: Elías OLMOS Y CANALDA, *Inventario de los pergaminos del archivo catedral de Valencia*, València: Dirección General de Archivos y Bibliotecas, 1961.

vel alterius vestrum discretionis et arbitrio videbitur expedire, sub obligationibus, promissionibus et securitatibus, de quibus cum eisdem personis poteritis convenire, concedimus potestatem, necnon venditionem seu venditiones censualium seu annualium pensionum, que censualia mortua nuncupantur, pro illis pretio vel pretiis de quibus vobis videbitur, et cum contrahentibus poteritis concordare, libere et absolute, nomine Camere prelibate seu titulo venditionis mediantibus gracia instrumentis faciendi, ipsisque pro evictione et securitate huiusmodi venditionum et contractuum inde fiendorum et indemnitatem personarum et bonorum ipsorum Cameram predictam ac fructus, redditus et proventus ad ipsam quomodolibet pertinentes, et ubique locorum consistentes, necnon fructus, redditus, proventus et iura omnium dignitatum, personatum, administrationum et aliorum beneficiorum quorumcumque que ad manus nostras ubilibet et signanter in ecclesiis, civitatibus et diocesis provinciarum Terrachonensium et Cesaraugustanensium retinemus, presentes et futuros, cum illis modis, formis, conditionibus et cautelis necnon obligationibus, renuntiationibus de quibus cum eisdem personis poteritis convenire, usque ad integram satisfactionem; et generaliter vel specialiter obligandi predictosque fructus, redditus et proventus ac iura, si vobis videbitur expedire, arrendandi seu ad annuas pensiones vel ad tempus de quo vobis videbitur concedendi, et ipsorum reddituum et proventuum et iurium eorundem eisdem personis cum quibus huiusmodi contractus feceritis seu firmaveritis actualem et realem possessionem tradendi et debitores fructuum, reddituum, proventuum et iurium eorundem a vinculo obligationis, quo vobis seu preffate Camere pro prestatione ipsorum tenentur, pro tempore quo contractus ipsi duraverint, absolvendi; et ad respondendum de ipsis personis eisdem cum quibus contraxeritis, prout nobis ac dicte Camere hactenus respondere tenebantur compellendi; et de summis quas ex inde receperitis quitandi, ac pro premissis et eorum singulis cum personis predictis quoscunque contractus inhiendi instrumentum et instrumenta quecumque ad premissa necessaria et opportuna, cum clausulis, promissionibus, obligationibus, pactis, conditionibus, submissionibus, renuntiationibus, securitatibus et cautelis, de quibus cum preffatis personis ut predicatur poteritis concordare, firmandi et concedendi; et generaliter omnia et singula circa predicta et ipsorum quolibet necessaria agendi, gerendi et exercendi, etiam si talia sint que mandatum exhigant specialem, plenam et liberam tenore presentium auctoritate apostolica et ex potestate plenitudine de venerabilium fratrum nostrorum Sancte Romane Ecclesie cardinalium consilio et assensu concedimus facultatem, supplicantes ex certa scientia omnes defectus, si qui intervenerint in premissis.

Nos enim exnunc apostolica auctoritate potestate ac de consilio et assensu predictorum et firmum, etiam post obitum nostrum, esse decernimus quicquid per vos seu alterum vestrum actum fuerit in premissis quomodolibet sive gestum, non intendentes per hanc aliis potestatibus super hiis et similibus tibi, electo Tirasonensis predicto, hactenus concessis vel imposterum concedendis quomodolibet derogari, sed hanc et illas volumus robur perpetue firmitatis habere.

Datum Massillie apud Sanctum Victorem, kalendas decembris, pontificatus nostri anno XI°.»

Verum cum propter obitum preffati Berengarii electi et alia ardua nostra et Camere Apostolice negotia quibus preffatus Johannes Lobera assidue occupatur contenta in suprainsertis litteris nostris per nos eisdem comissa nondum sicuti expediebat potuerint debitum sortiri effectum, Nos, propterea, volentes super predictis debite providere et ne propter pecuniarum predictarum defectuum persecutio dicte unionis ecclesie universalis diu concupite impediri

aut aliud pati valeat detrimentum, tibi, de cuius discretione, fidelitate et industria per nos in magnis et arduis negotiis superius comprobatis specialem in domino fiduciam obtinemus ut, simul cum preffato Johanne Lobera aut insolidum, nostro et Ecclesie Romane nomine, ab una vel pluribus personis cuiuscumque status vel conditionis existant, mutuo et aliis modis recipiendi simul vel successive quascunque peccuniarum quantitates usque ad complementum dictorum ducentorum milium florenorum auri Aragonum, necnon venditionem seu venditiones censualium seu annuarum pensionum, que censualia mortua nuncupantur, pro illis pretio vel pretiis de quibus cum contrahentibus poteritis concordare, nomine Camere prelibate, libere et absolute seu titulo venditionis mediantibus graciae instrumentis faciendi ipsisque pro evitione et securitate huiusmodi venditionum et contractuum inde fiendorum, et indepnitate personarum et bonorum ipsorum Cameram predictam, et fructus, redditus et proventus ad ipsam quomodolibet pertinentes et ubicunque locorum consistentes, ac etiam fructus, redditus, proventus et iura omnium dignitatum et quoruncumque aliorum beneficiorum que ad manus nostras ubilibet, et signanter in ecclesiis, civitatibus et diocesis provinciarum Terrachonensium et Cesaraugustanensium retinemus, presentes et futuros, obligandi omniaque alia et singula in suprainsertis nostris litteris expressa, cum et sub illis clausulis, modis et formis, conditionibus, pactis, promissionibus, securitatibus et cautelis, necnon obligationibus, renuntiationibus, obstantiis, consensu et supplicationibus quomodolibet ad ea opportunitis et in eisdem litteris expressis faciendi, firmandi et concedendi valeas auctoritate apostolica et ex potestate plenitudine tenore presentium concedimus facultatem.

Datum Saone idus ianuarii, pontificatus nostri anno XII°.

Sig(+)num Guillelmi Andree, auctoritate regia notarii publici Barchinone, testis.

Sig(+)num Berengarii Roure, auctoritate regia notarii publici Barchinone, testis.

Sig(+)num Galcerandi Carbonis, baiuli Barchinone, qui huic translato ab originali suo fideliter sumpto et cum eodem veridice comprobato non viciato nec in aliquam sui parte suspecto, quod partem domini regis et auctoritate officii quo fungimur auctoritatem impendimus et decretum ut eidem translato tanquam suo originali in iudicio et extra, fides plenaria ab omnibus impendat appositum per manum mei, Petri Claverii, auctoritate regia notarium publicum Barchinone, in cuius posse dictus baiulus hanc firmam fecit de voluntate discreti Mathei Ferrandelli, notarii et scribe curie dicti baiuli, negotiis occupati, vicesima octava die iunii Anno a Nativitatis Domini millesimo quadringentesimo octavo, presentibus pro testibus Johanne Ferrarii et Johanne Guardiola, notariis, civibus Barchinone. Et ego, Petrus Claverii, notarius predictus, hec scripsi et hoc meum hic apposui sig(+)num.

Sig(+)num mei Ffrancisci Fusterii, auctoritate regia notarii publici Barchinone, qui hoc translatum ab originali suo fideliter sumptum et cum eodem veridice comprobatum scribi feci cum suprapositis in lineis XII, ubi ponitur «ubilibet», et in XVIII «securitatibus». Et postea auctorizatum ut supra patet, clausi die XIII mensis augusti, anno a Nativitatis Domini millesimo CCCC^o octavo.

tall. S'inclou còpia de la constitució donada per Benet XIII a Marsella l'1 d'agost de 1407 regulant diversos aspectes d'aquest afer, així com la butlla de comissió, amb data del 2 d'agost, adreçada a Francesc de Blanes i altres clergues comissaris.

ACV, Pergamins, Lligall 20:6 (notari Ramon Batlle) cf. E. OLMOS, *Inventario...*, núm. 4466a, pàg. 511.

Hoc est translatum fideliter sumptum a quodam publico instrumento tenoris sequentis:

«Noverint universi quod nos, Ffranciscus de Blanis, decretorum doctor, archidiaconus Valentinensis, refferendarius et nuntius apostolicus, comissariusque ad subscripta et alia a sede apostolica deputatus, cum litteris apostolicis in pergameno descriptis sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Benedicti, digna Dei providentia pape XIII, eius vera bulla plumbea in cordulis canapis more Romane curie impendenti bullatis tenoris sequentis:

Benedictus episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Ffrancisco de Blanis, archidiacono Valentinense, et Dominico Ram, priori Cesaraugustanense, refferendariis nostris, ac Guillelmo Carbonelli, sacriste Barchinone, Camere Apostolice clerico, et Vincencio Sagarra, canonico Dertusensis, ecclesiarum iurium et proventum dicte Camere in provinciis Terrachone et Cesaraugustane collectori. Salutem et apostolicam benedictionem.

Cum super prosecutione pacis et unionis ecclesie universalis et extirpatione tam detestabilis et horrendi scismatis quod prohdolor in eadem diu vigeuit sicut viget, etiam de presenti multa nos oportebat gravia et quasi importabilia expensarum onera supportare ad quorum supportationem Camere nostre iam propter premissa peccuniis exauste non sufficiant facultates. Idcirco, ne deficientibus expensis unio predicta sub imperfecto labore aut alicuius meiorationis quod absit pati valeat detrimentum, vobis et cuilibet vestrum insolidum quos apostolica auctoritate et ex certa scientia presentium tenore nuntius seu procuratores nostros et Camere predictae ad omnia et singula infrascripta creamus, constituimus et deputamus nostro et Ecclesie Romane nomine auctoritate Sedis Apostolice speciali et vigore constitutionis per nos super sequentibus edite, cuius tenor de verbo ad verbum inferius est insertus ab una vel pluribus personis ecclesiasticis vel secularibus cuiuscumque status vel conditionis existant mutuo et aliis modis recipiendi, simul vel successive, quascumque pecuniarum quantitates usque ad summam ducentorum quinquaginta milium florenorum auri de Aragonie, sicut vobis vel alterius vestrum discretioni et arbitrio videbitur expedire sub obligationibus, promissionibus et securitatibus de quibus cum eisdem personis poteritis convenire, necnon venditionem seu venditiones censualium seu annualium pensionum, que censualia mortua nuncupantur, pro illis pretio seu pretiis de quibus vobis videbitur expedire et cum contrahentibus poteritis concordare, libere et absolute, nomine Camere prelibate seu titulo venditionis mediantibus gracia instrumentis faciendi ipsisque pro tuitione et securitate huiusmodi venditionum et contractuum inde fiendorum et indemnitatum personarum et bonorum ipsorum Cameram predictam ac fructus, redditus et proventus ad ipsam quomodolibet pertinentes et ubique locorum consistentes, necnon fructus, redditus et proventus et iura omnium dignitatum, personatum, administrationum et aliorum beneficiorum quorumcumque que ad manus nostras, ubilibet et signanter in ecclesiis civitatum et diocesis provintiarum Terrachone et Cesaraugustane retinemus, presentes et futuros, cum illis modis, formis, conditionibus et cautelis, necnon obligationibus, renuntiationibus de quibus cum eisdem personis poteritis convenire usque ad integram satisfactionem generali-

ter vel specialiter obligandi, predictosque fructus, redditus et proventus ac iura, si vobis videbitur expedire, arrendandi seu ad annuas pensiones vel ad tempus de quo vobis videbitur concedendi et ipsorum fructuum, proventum et iurium eisdem personis cum quibus huiusmodi contractus feceritis realem et actualement possessionem tradendi et debitores fructuum, reddituum, proventuum et iurium eorundem a vinculo obligationis quo nobis seu prefate Camere pro prestatione ipsorum tenentur pro tempore quo contractus ipsi duraverint absolvendi, et ad respondendum de ipsis personis eisdem cum quibus contraxeritis prout nobis aut dicte Camere hactenus respondere tenebantur compellendi, et de summis quas inde receperitis quitandi ac pro premissis et eorum singulis cum personis predictis quoscumque contractus inhiendi instrumentum et instrumenta quecumque ad premissa necessaria et opportuna cum cautelis [clausulis], promissionibus, obligationibus, pactis, conditionibus, submissionibus, renuntiationibus, securitatibus et cautelis de quibus cum prefatis personis ut predicatur poteritis concordare, firmandi et concedendi, et generaliter omnia et singula circa predicta et ipsorum quodlibet necessaria agendi, gerendi et exercendi, etiam si talia sint que mandatum exigant specialem, plenam et liberam per presentes auctoritate predicta et ex potestatis plenitudine de venerabilium fratrum nostrorum Sancte Romane Ecclesie cardinalium concilio et assensu concedimus facultatem, suppletentes ex certa scientia omnes defectus si qui forsitan intervenerint in premissis.

Nos enim exnunc apostolica auctoritate ac de consilio et assensu predictis ratum et firmum, etiam post obitum, esse deternimus quicquid per vos seu alterum vestrum actum fuerit in premissis quomodolibet sive gestum; et super eisdem vos et vestrum quemlibet relevari ab omni onere satisfaciendi iudicio sisti et iudicatum solvi cum suis cautelis universis. Tenor vero constitutionis predictae sequitur et est talis:

«Benedictus episcopus, servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam. Cum propter unionem ecclesie universalis iamdiu prochdolor lacessite ad quam consequendam tota nostra versatur intentio multa de propinquo nos oporteat gravia et quasi importabilia expensarum onera supportare et Camera nostra preteritatum adversitatum turbine agravata fore sit exausta peccuniis. Idcirco, ne deficientibus expensis unio predicta quod absit sub imperfecto labore aut alicuius meiorationis pati valeat detrimentum predictis utilitate et necessitate urgentissimis ac toti orbi notoriis pensatis de fratrum nostrorum Sancte Romane Ecclesie cardinalium consilio et assensu, hac irrefragabili et imperpetuum valitura constitutione sancimus, quod nuncii seu procuratores apostolici quorum nomina et cognomina hic ex certa scientia volumus haberi pro sufficienter expressis, habentes specialem mandatum auctoritate Sedis Apostolice, speciali et huius constitutionis vigore possint, simul vel insolidum, nostro et Ecclesie Romane nomine, ab una vel pluribus personis, ecclesiasticis vel secularibus, cuiuscumque status vel conditionis existant, mutuo et aliis modis recipere, simul vel successive, quascumque peccuniarum quantitates usque ad summam ducentorum quinquaginta milium florenorum auri de Aragone, sicut eorum vel alterius eorundem discretioni et arbitrio videbitur expedire, sub obligationibus, promissionibus et securitatibus de quibus cum eisdem <personis> poterunt convenire, necnon venditionem seu venditionis censualium vel annualium pensionum, que censualia mortua nuncupantur, pro illis pretio vel pretiis de quibus ipsis videbitur et cum contrahentibus poterunt concordare, libere et absolute, nomine Camere prelibate seu titulo venditionis mediantibus gratiis instrumentis facere ipsisque pro evicione et securitate huiusmodi venditionum et contractuum inde fiendorum et indepnitatis personarum et bonorum ipsorum Cameram predictam ac fructus, redditus et proventus ad ipsam quomodolibet pertinentes et ubicumque locorum consisten-

tes, necnon fructus, redditus et proventus ac iura omnium dignitatum, personatum, administrationum et aliorum beneficiorum quorumcumque que ad manus nostras ubilibet, et signanter in ecclesiis civitatum et diocesis provinciarum Terrachonensium et Cesaraugustanensium retinemus, presentes et futuros, cum illis modis, formis, conditionibus ac cautelis necnon obligationibus, renuntiationibus, de quibus cum eisdem personis poterunt convenire usque ad integram satisfactionem generaliter vel specialiter obligare, predictosque fructus, redditus et proventus ac iura, si eisdem expedire videatur, arrendare seu ad annuas pensiones vel ad tempus de quo eis videbitur concedere, et ipsorum fructuum, reddituum et proventuum ac iurium eisdem personis cum quibus huiusmodi contractus fecerint seu firma-verint realem et actualem possessionem tradere et debitores fructuum, reddituum, proventuum et iurium eorumdem a vinculo obligationis quo nobis seu prefate Camere pro prestatione ipsorum teneantur pro tempore quo contractus ipsi duraverint absolvere, et ad respondendum de ipsis personis eisdem cum quibus contraxerint ut prefertur prout nobis aut dicte Camere hactenus respondere tenebantur compellere; et de summis quas inde receperint quitare ac pro premissis et eorum singulis cum personis predictis quoscumque contractus inhire ac instrumentem et instrumenta quecumque ad premissa necessaria et opportuna cum cautelis [clausulis], promissionibus, obligationibus, pactis, conditionibus, submissionibus, renuntiationibus, securitatibus, stipulationibus et cautelis de quibus cum prefatis personis ut predicatur poterunt concordare, firmare et concedere, et generaliter omnia et singula circa predicta et eorum quodlibet necessaria agere, gerere et exercere, etiam si talia sint que mandatum exigant specialem, suppletentes ex certa scientia omnes defectus siqui forsan intervenerint in premissis.

Nos enim exnunc apostolica auctoritate ac de concilio et assensu predictis ratum et firmum, etiam post obitum nostrum, esse deternimus quicquid per eos seu alterum eorumdem actum fuerit in premissis quomodolibet sive gestum; et quia non numquam cum huiusmodi nunciis seu procuratoribus mandatum ad predictam summam limitatam habentibus aliqui contrahere dubitant hac de causa, videlicet, quod possibile esse ignorantibus eis mandatum ipsorum procuratorum per contractus cum aliis personis usque ad taxatam in procuratorio summam iam inhitos expirasse, Nos, ad submovendum huiusmodi dubium taliter de salubri remedio providemus quod quivis ex contractibus in virtute constitutionis presentis quomodolibet celebrandis non aliter necque prius iure sortiatur effectum nec p<l>enam efficaciam consequatur quam et si cum apud acta curie officialis civitatis Barchinone, in presentia scilicet ipsius officialis vel sui locumtenentis et testium rogatorum de ipso contractu seu de instrumento ibidem vel in aliis partibus sive locis per eundem vel alium tabellionem iam inde tunc confecto talis fuerit summaria mentio seu designatio exarata per quam et nomina tam contrahentium quam notarii qui instrumentum receperit et locus ubi ac tempus sub quo per expressionem, videlicet, diei, mensis et anni a Nativitatis Domini, iuxta stilum ipsius curie computandi, resque aut iura preexpressa de vel super quibus quantitas etiam peccunie pro qua de ipsis rebus ac iuribus contractus celebratus extiterit patefiant adeo ut expleta in actis dicte curie per modum iamdictum vel consimilem inefectu mentionem seu designationem de contractibus prefatam ducentorum quinquaginta milium florenorum summam attingentibus nullus alius contractus quantumcumque inhitus fuisset ante omnes ipsos contractus in dicta curia designatos vel aliquem vel ex eis robur ullum sive fultimentum aliquod assumere vel habere valeat ex constitutione presenti, sed pro illo alio contractu aut contra illum proinde iudicetur, ac si procuratorium de hac destitutione specialem mentionem faciens non fuisset inesse productum nec ipsa presens constitutio facta nullatenus extitisset, ut ante super hiis quam plurimum expensarum ac debitorum materia

succindatur, volumus quod ad hoc ut scriba dicte curie faciat vel facere teneatur predictam mencionem seu designationem in actis non sit ibi necessaria instrumenti contractus exhibitio vel ambarum partium contrahentium presentia aut informatio testium super probatione contractus, quinymo sufficiat unius ex procuratoribus per nos deputatis seu deputandis, assertio quo ad istud seu quod assertio ipsa fiat in absentia alterius nostri procuratoris qui huiusmodi contractum inhierit ac partis cum qua contractus ipse fuerit alibi vel ibidem celebratus talis tamen assertio in absentia facta vel inde sequuta designatio, licet ut predicta apparuerint, possit parti absenti prodesse nolumus sicut nolle debemus, quod ei obsit vel obesse possit, si postea dicat se cum procuratore nostro nullatenus vel non taliter contraxisse; immo tunc contra ipsam partem que tempore ipsius designationis in actis inserte fuisset absens vel dissentiendo presens necessaria sit alia probatio ut pote per aliquod instrumentum ante probationis alias que sufficere debeat iuxta canonicas sanctiones. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre constitutionis, suppletionis, provisionis et voluntatis infringere vel ei ausu temerario contrahere; siquis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Massilie apud Sanctum Victorem kalendis augusti, pontificatus nostri anno XIII°.»²¹⁸

Quamquidem preinsertam constitutionem et omnia et singula in ea contenta iuxta ipsius tenorem per vos, nuntios seu procuratores nostros et vestrum quemlibet ac alios ad quos spectant, in omnibus et per omnia volumus observari. Ita tamen quod ultra summam dictorum ducentorum quinquaginta milium florenorum vigore huiusmodi facultatis aut alterius cuiusvis hactenus per nos vobis aut vestrum alteri super mutuis contrahendis aut venditionibus censualium faciendis concessa nostro et Ecclesie Romane et Camere predicte nomine mutua alia contrahere aut venditiones censualium facere nullatenus possitis nec nos aut Cameram predictam et eius iura pro ipsis quomodolibet obligare.

Datum Massilie apud Sanctum Victorem III° nonas augusti, pontificatus nostri anno XIII°.

Nomine supradicto, attendentes nos vigore preinserte comissionis, ac etiam vigore alterius que data fuit Sahone idus ianuarii pontificatus dicti domini nostri pape Benedicti XIII, anno XII°, vendidisse venerabili Ffrancisco Alanyani, domicello, filio honorabilis Ffrancisci Alanyani, militis, mille et centum sols. monete Barchinone de terno, de censuali mortuo sive censuales annuales et rendales, solvendos anno quolibet XXII^a die septembris, pretio quindecim mille quadringentorum solidorum dicte monete, cum instrumento de dicta venditione facto in posse discreti Ffrancisci Fusterii, auctoritate regia notarii publici Barchinone XX^a die septembris anni millessimi CCCC VII proxime lapsi; et honorabili Ffrancisco Foix, civi Barchinone, ut usuffructuario, et domine Johannete, eius uxoris, ut proprietarie, quingentos sols. dicte monete, ut prefertur, solvendos anno quolibet vicesima sexta die septembris, pretio septem mille solidorum eiusdem monete, cum instrumento de dicta venditione facto in posse dicti Ffrancisci Fusterii, notarii, XXVI^a dicti mensis septem-

218. Aquest document es troba igualment recollit al mateix fons arxivístic, perg. núm. 4499b / Lligall 20:4 (trasllat del 25.IX.1408, del mateix notari barceloní).

bris anni iamdicti millesimi CCCC septimi, necnon venerabili Petro Mates, formenterio, civi Barchinone, mille centum sols. de censuali mortuo solvendos anno quolibet vicesima quinta die octobris, pretio quindecim mille quadringentorum solidorum, cum instrumento de dicta venditione facto in posse discreti Gabrielis Canyelles, auctoritate regia notarii publici Barchinone, vicesima secunda die octobris anni predicti millesimi CCCC septimi.

Item discretis Bartholomeo Catlar et Francisco Serra, presbiteris, in sede Barchinone beneficiatis, sexcentos quadraginta quatuor sols. de censuali mortuo, solvendos anno quolibet quarta die novembris, pretio novem mille quindecim solidorum, cum instrumento de dicta venditione facto in posse discreti Gabrielis Canyelis, notarii, quarta die novembris dicti anni millesimi CCCC septimi.

Item, venerabile domine Agneti, uxore venerabilis Johannis Lull quondam, civis Barchinone, tutrici date et assignate per vicarium Barchinone persone et bonis Johanneti, filii venerabilis Romei Lull quondam, civis dicte civitatis, et domine Marie, eius uxoris, ementi nomine et ad opus ac de pecunia dicti pupilli, octingentos octuaginta sex sols. de censuali mortuo, solvendos anno quolibet vicesima quinta die mensis octobris, pretio duodecim mille quadringentorum quatuor solidorum, cum instrumento de dicta venditione facto in posse discreti Bernardi de Speluncis, auctoritate regia notarii publici Barchinone, vicesima sexta die dicti mensis octobris anni iamdicti millesimi CCCC septimi.

Item, venerabili Johhanni Lull, civi Barchinone, mille sols. de censuali mortuo, solvendos anno quolibet vicesima quinta die octobris, pretio quatuordecim mille solidorum, cum instrumento de dicta venditione facto in posse dicti Bernardi de Speluncis, notarii, dicta vicesima sexta die octobris anni predicti millesimi quadringentesimi septimi.

Item, venerabili Guillelmo Martina, draperio, civi Barchinone, alios mille sols. de censuali mortuo, solvendos anno quolibet vicesima quinta die octobris, pretio quatuordecim mille solidorum, instrumento de dicta venditione facto in posse dicti Bernardi de Speluncis, notarii, dicta vicesima sexta die octobris anni millesimi CCCC septimi sepedicti.

Item, etiam venerabilibus Ludovico Marchi, domicello in Barchinona domicilliato, domine Violanti, uxore venerabili Petri Serra, quondam, mercatoris, et domine Caterina, uxoris venerabili Petri Serra, quondam, civis dicte civitatis, sexcentos sols. sepefate monete, de censuali mortuo, solvendos anno quolibet vicesima septima die octobris, cum instrumento de dicta venditione facto in posse dicti Bernardi de Speluncis, notarii, vicesima septima die octobris dicti anni millesimi CCCC septimi proxime lapsi.

Quibusquidem emptoribus pro maiori tuitione censualium eorundem obligavimus specialiter et assignamus omnes fructus, redditus et proventus et iura universa prepositurarum mensium aprilis et madii quas dictus dominus noster papa ad manus suas retinet in ecclesia Valentinese, prout in instrumentis dictarum venditionum hec et plura alia latius continentur; de quibusquidem fructibus, redditibus, proventibus et iuribus dictarum prepositurarum promissimus et tenemur virtute pacti in instrumentis dictorum venditionum appositi et contenti dictis emptoribus seu eorum procuratori vel alteri persone pro eisdem acceptari, tradere possessionem corporalem seu quasi ad quam tradendam nequimus personaliter interesse.

Idcirco, de certa scientia et expresse ad ipsam possessionem tradendam de fructibus, redditibus, proventibus et iuribus universis et singulis prepositurarum predictarum dictis emptoribus seu procuratoribus eorundem vel alteri persone eorum nomine recipienti et acceptanti, et ad dicendum et mandandum procuratori seu procuratoribus dictarum prepositurarum et aliis quibusvis personis que ad hec modo quolibet teneantur, quod de eisdem fructibus, redditibus, proventibus et iuribus universis pro rata concurrentium quantitatum

dictorum censualium mortuorum et salariorum, penarum, dampnorum, missionum et interesse et aliorum omnium et singularum dictis emptoribus et eorum cuilibet debitorum ipsis seu cui aut quibus voluerint respondeant et satisfaciant ac habeant pro dominis eorumdem prout dicto domino nostro pape seu prepositis dictarum prepositurarum solitum est hactenus responderi, alio mandato minime expectato; et quecumque signa huiusmodi possessionem denontatia tradendum, faciendum et exercendum, et quascumque preconitzationes per loca necessaria fieri instandum et faciendum, et contra procuratorem seu procuratores dictarum prepositurarum pro premissis complendis et attendendis sententiam excomunionis per reverendum in Christo patrem dominum Valentinensem episcopum aut honorabilem officialem eiusdem fieri et promulgari petendum, et omnia alia faciendum que maiori utilitati, securitati et tuitioni cedant dictorum emptorum et censualium eorumdem cum dependentibus et emergentibus ex eisdem ac eis connexis seu ea tangentibus quovis modo vos, discretum Guillelmum Castelli, presbiterum in sede Barchinone beneficiatum, hiis presentem subdelegamus vobisque cum presenti comittimus plenarie vices nostras. Mandantes procuratori seu procuratoribus dictarum prepositurarum quatenus cum per vos requisitus seu requisiti fuerint predicta omnia et singula faciant et compleant operis per effectum omnibus dubitatione et dilatione se motis.

Actum est hoc Valencie, vicesima septima die ianuarii, anno a Nativitatis Domini millesimo quadringentesimo octavo.

Sig(+)num nostri Ffrancisci de Blanis, comissarii supradicti, qui premissa laudamus, concedimus et firmamus.

Testes huius rei sunt Berengarius Monerii et Anthonius de Amerio, domestici dicti multum honorabilis domini Ffrancisci de Blanis.

Sig(+)num Raymundi Baiuli, auctoritate illustrissimi domini regis Aragonum notarii publici per totam terram et dominationem suam, qui premissis interfuit eaque per alium scribi fecit et clausit cum supraposito in linea septima decima «cum», et cum rasis et correctis in lineis vicesima quinta «assensu hac irreffragabili et imperpetuum», et tricesima «ac iura omnium dignitatum», et XLVI «iudicetur», et LC «nonas», et LVI «preinserte comissionis ac etiam vigore alterius que datum fuit Sahone idus ianuarii, pontificatus dicti domini nostri pape Benedicti tertiidecimi, anno duodecimo».

Sig(+)num Petri Suaum auctoritate regia notarii publici Barchinone, testis.

Sig(+)num Guillelmi Andree, auctoritate regia notarii publici Barchinone, testis

Sig(+)num Ffrancisci Fusterii, auctoritate regia notarii publici Barchinone, qui hoc translatum ab originali suo fideliter sumptum et cum eodem veridice conprobante scribi fecit cum suprapositis in lineis secunda, ubi ponit «impendenti», et in XXXXV «anno XIIº». Et postea rectificatum ut supra patet clausi die vicesima prima mensis augusti anno a Nativitatis Domini millesimo CCCCº octavo. Constat autem de raso et correcto in linea secunda presentis clausure, ubi corrigitur «testificatum».

1408, gener, 28. València

Acta d'intimidació al canonge Pere Comoll, procurador papal de les pabordies d'abril i maig de la seu de València, per respondre de les rendes obtingudes d'ambdós beneficis als cònjuges Francesc Foix i Joaneta en raó del censal que aquests tenien

adquirir. S'inclou còpia de la crida pública realitzada a Xàtiva el 31 de gener i a Gandia i Alzira l'1 de febrer, en virtut de la qual es comminà tots els qui satisfieien rendes a les susdites pabordies a fer els pagaments a favor del procurador dels censalistes que hi tenien pensions assignades.

ACV, Pergamins, Lligall 20:8 (notari Ramon Batlle) cf. E. OLMOS, *Inventario...*, núm. 4474a, pàg. 512.

Noverint universi quod anno a Nativitatis Domini millesimo quadringentesimo octavo, die vero sabbati, intitulata vicesima octava mensis ianuarii, in civitate Valencie, presente me, Raymundum Baiuli, notario infrascripto, et presentibus etiam discretis Ginisio Martorelli et Jacobo Raymundi, presbiteris Valencie, testibus ad hec vocatis et assumptis, discretus Guillelmus Castelli, presbiter beneficiatus in sede Barchinone, ad infrascripta specialiter subdelegatus per multum honorabilem et circumspectum virum dominum Ffranciscum de Blanis, decretorum doctorem, archidiaconum de Silva, in ecclesia Gerundensis, nuntium apostolicum commissariumque ad subscripta et alia a Sede Apostolica deputatum, cum literis apostolicis in pergamento descriptis sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Benedicti, digna Dei providentia pape tertiidecimi, eius vera bulla plumbea in cordulis canapis more Romane Curie impendenti bullatis, non viciatis, non cancellatis nec in aliqua earum parte suspectis, sed omni prorsus vicio et suspitione carentibus, datum Sahone, idus ianuarii, pontificatus ipsius domini nostri pape anno duodecimo; de subdelegatione vero et potestate dicti Guillelmi Castelli constat publico instrumento per me, iamdictum Raymundum Baiuli, notario, recepto vicesima septima dicti mensis ianuarii, anno iamdicto M° CCCC° octavo, coram presentia multum honorabilem viri domini Johannis de Moya, in decretis licenciati, canonici Barchinone officialisque reverendi in Christo patris et domini domini Hugetis, Dei gratia episcopi Valentiniensis, in sui camera intus episcopale palatium Valencie personaliter existentis, tradidit possessionem corporalem seu quasi discreto Petro Calders, notario, civi Valencie, tanquam procuratori ad hec specialiter constituto per honorabilem Ffranciscum Foix, civem Barchinone, et dominam Johannetam, eius uxorem, de qua procuracione constat publico instrumento recepto in posse discreti Ffrancisci Fusterii, auctoritate regia notarii publici Barchinone, octava die octobris anno a Nativitatis Domini M° CCCC° septimo proxime lapso, videlicet, de preposituris mensium aprilis et madii earumque fructibus, redditibus et iuribus quas et que dictus dominus noster papa ad manus suas retinet in ecclesia Valentiniensis prefatis coniugibus specialiter obligatis, ypothecatis, impigneratis et assignatis per dictum multum honorabilem et circumspectum virum dominum Ffranciscum de Blanis, nomine et auctoritate apostolica supradictis ratione videlicet et pro majori tuitione cuiusdam censalis mortui pensionis quingentorum solidorum barchinonensium, per dictum dominum Ffranciscum de Blanis, nomine et auctoritate apostolica supradictis iamdicto Ffrancisco Foix, ut usufructuario, et dicte domine Johannete, uxori sue, ut proprietarie, venditi, solvendorum annuatim XXVI die septembris pretio septem mille solidorum dicte monete, cum instrumento de dicta venditione facto in posse discreti Ffrancisci Fusterii, notarii Barchinone iamdicti, vicesima sexta die septembris anno proxime lapsi M CCCC septimi, prout in dicto instrumento latius et extensius continetur, quamquidem possessionem dictus discretus Guillelmus Castelli tradidit, nomine et auctoritate iamdictis, dicto Petro Calders dicto nomine in hunc videlicet modum, quoniam intimando predicta omnia et singula honorabili viro domino Petro Comollis, canonico valentiniensem, procuratori dicti domini nostri pape ad recipiendum et colligendum fructus, redditus et iura dictarum prepositurarum, ibidem presenti, mandavit nomine et auctoritate prefatis ei-

dem honorabili domino Petro Comollis, quatenus de dictis fructibus, redditibus et iuribus dictarum prepositurarum anno quolibet quamdiu dictam procuracionem exercebit in casu vicelicet cessate solutionis dicto Francisco Foix, durante eius usufructu et dicte eius uxori ipso usufructu finito et suis usque ad integram solutionem pensionis tunc debite censualis iamdicti, una cum missionibus, dampnis et interesse, salariis, penis et aliis occasione dicti censualis tunc debitis et non alii seu aliis responderet, solveret et satisfaceret durante censuali iamdicto, quemadmodum dicto domino nostro pape respondere, solvere et satisfacere teneretur, si predictae venditio et obligatio facte minime extitissent; et quod ante terminum solutionis censualis predicti nec etiam post dicto domino nostro pape seu alii vel aliis pro eo seu pro dictis preposituris nichil de fructibus, redditibus et iuribus dictorum prepositurarum daret, traderet vel assignaret donec sibi constaret per publica apocharum instrumenta in posse alicuius notarii publici Barchinone confecta predictis emptoribus et suis in hiis successoribus in pensione et aliis tunc debitis fuisse integritate satisfactum. Et dictus honorabilis dominus Petrus Comollis, tanquam obedientie filius, predictum mandatum acceptavit libenter et eum tenere et complere promisit operis per effectum et insignum mandati accepti et traditione possessionis predictae tradidit dicto Petro Calders, nomine procuratorio supradicto recipienti et acceptanti, unum denarium minutum; et nichilominus, ad instantiam et requisitionem dicti Petri Calders, incontinenti, presente me, Raymundo Baiuli, notario, et testibus supradictis, idem honorabilis dominus Petrus Comollis pro complendo mandato predicto ut pertangitur sibi facto et promissa per eum vigore dicti mandati nomine suo proprio audivit inde sententiam excommunicationis quam incurrere voluit si predicta, ut expressantur superius, non compleret,²¹⁹ et quam ibidem et eodem contextu contra eum canonica monitione premissa in hiis scriptis protulit et promulgavit dictus honorabilis dominus Johannes de Moya, officialis reverendi domini Valentinesem, episcopi supradicti; et de predictis omnibus et singulis, tam dictus Petrus Calders, dicto nomine, quam dictus dominus Petrus Comollis, petierunt et requisiverunt eis et utriusque eorum fieri et tradi unum et plura consimilia publica instrumenta per me sepedictum et infrascriptum notarium.

Post predicta vero die martis intitulata tricesima prima et ultima die dicti mensis ianuarii anno predicto M^o CCCC^o octavo, in civitate Xative, in presentia mei, Raymundi Baiuli, notarii iamquamdicti, et in presentia etiam discretorum Bernardi Tallada, Johannis Amati et Petri Poncii, notariorum civitatis Xative, testium ad hec vocatorum et assumptorum, instante et requirente verbo dicto Petro Calders, dicto nomine, discretus Guillelmus Castelli, subdelegatus iamdictus, continuando predictam possessionis traditionem, requisivit verbo venerabilem Geraldum Çafont, civem civitatis Xative, subdelegatum venerabilis Guillelmi de Limat, portarii domini regis, et pro eodem domino rege commissarii ad infrascripta et plura alia peragenda deputati, quatenus per preconem publicum mandaret fieri et publicari per dictam civitatem Xative et loca assueta civitatis eiusdem preconizationem huiusmodi seriey:

«Ara hoyats que-us fa hom assaber de part del honrat en Guerau Çafont, subdelegat del honrat en Guillem de Limat, porter del senyor rey e per aquell mateix senyor jutge e comisari delegat e assignat a fer les compulsions e destrets contra los compradors e injusts dete-

219. La sentència promulgada a la cort de l'Oficial es localitza al mateix fons: ACV, Pergamins, Lligall 20:7 (trasllat del 6.IX.1408).

nidors de delmes e primícies en lo bisbat de València, a tot hom generalment, que com lo molt honorable misser Ffrancesch de Blanes, doctor en decrets e artiacha major de València, e en les coses davall scrites e altres comissari apostolical, per haver pus promptament mone-des necessàries a les despeses fahedores en perseguir e tractar la unió de Sancta Romana e universal sgleya, per manament de nostre senyor lo papa e en nom de tota la sgleya univèrsal haje venut un censal mort al honrat en Ffrancesco (sic) Alanyà, fill del honorable mossèn Ffrancesch Alanyà, de pensió de mil cent sols. pagadors cascadu any a XXII de setembre, e altre a la honrada madona Johaneta, muller del honorable en Ffrancesch Foix com a propietària e al dit en Ffrancesch Foix com a usufructuari, de pensió de cinchcents sols. pagadors cascadu any a XXVI de setembre, e altre al honrat en pàg. Mates, formenter, ciudadà de Barchinona, de pensió de mil cent sols. pagadors cascadu any a XXV d'octobre, e altre al discret en Berthomeu Catlar, prevere beneficiat en la Seu de Barchinona, de pensió de treents quaranta quatre sols.; e altre al discret en Ffrancesch Serra, prevere beneficiat en la propdita seu, de pensió de treents sols. cascadu any pagadors a IIII de noembre, e altre a la honrada madona Agnès, muller quondam del honrat en Johan Llull, ciudadà de Barchinona, tudriu de Johanet Llull, fill del honrat en Romeu Llull, ciudadà de Barchinona, e de la dona na Maria, muller sua, defuncts, comprant a obs del dit Johanet, de pensió de huytcents huytanta sis sols. pagadors cascadu any a XXV d'octobre, e altre al honrat en Johan Llull, ciudadà de Barchinona, de pensió de mils sols. pagadors cascadu any a XXV d'octobre, e altre al honrat en Guillem Martina, draper, ciudadà de Barchinona, de pensió de mil sols. pagadors cascadu any a XXV d'octobre, e altre al honrat en Loys March, donzell, e a les honrades madona Violant, muller del honrat en pàg. Serra, quondam, e a madona Caterina, muller del honrat en pàg. Serra quondam, ciudadans de Barchinona, de pensió de siscents sols. pagadors cascadu any a XXVII d'octobre, e més avant ne sie stat venut un altre a la honrada madona Violant, muller del honrat en pàg. de Puigvert quondam cambiador de Barchinona, de pensió de treents setanta un sols. sis drs. cascadu any pagadors a XXI de noembre. E los dits censals morts lo dit comissari apostolical haje assignats havedors e rebedors per los dits compradors e los seus de e sobre tots los béns, rendes, fruyts e drets de la cambra apostolical en qual part sevulla sien presents e esdevenidors, e specialment e expressa de e sobre les rendes, fruyts e drets de les pabordries del mes d'abril e de maig, les quals nostre senyor lo papa a mans sues retèn en la seu de València, segons aquestes coses e altres en les cartes daquèn fetes pus largament són contengudes. E haje promès lo dit comissari apostolical liurar possessió de les rendes e drets de les dites pabordries als compradors dels censals dessús dits, e aquella sie ja liurada per lo discret mossèn Guillem Castell, prevere subdelegat deiússcrit an pàg. Calders, procurador dels compradors dessús dits, per ço lo dit honrat en Guerau Çafont, subdelegat dessús dit, denunciand a tot hom generalment les dites coses, a instància e requesta del dit mossèn Guillem Castell a aquestes coses e altres per lo dit molt honorable misser Ffrancesch de Blanes, comissari apostolical subdelegat, e encara a instància del dit en pàg. Calders, procurador damunt dit, ab veu d'aquesta present pública crida, mana a tot hom generalment de qualsevol estament, ley o condició sie qui faça o sie tengut fer, prestar o pagar a les dites pabordries, pabordres o altres collidors d'aquelles censos, rendes, agrers, delmes, primícies o parts d'esplets o altres qualsevol drets o esdeveniments, e als arrendadors de les dites rendes qui ara són e d'aquíavant seran, que en cas que los dits censals no sien pagats als dits compradors cascadu any en sos termes, e açò serà a ells intimat dels dits fruyts e rendes o del preu del arrendament d'aquells, tota vegada que requests ne seran per part dels dits compradors o algun d'ells o dels succèidors seus, e no en altra manera, responguen e satisfacen als dits compradors e succèidors seus en paga de ses pensions, salaris, penes, messions e altres

coses per rahó dels dits censals a ells degudes; en altra manera, si responen al dit nostre senyor lo papa, pabordres, collidors o altra persona en nom d'aquells, en lo dit cas, que aquella pagada responsió no deliurarie a aquells pagants, ans serien forçats per la senyoria de pagar altra vegada als dits compradors e successors d'aquells.»

Et incontinenti dictus venerabilis Geraldus Çafont, subdelegatus predictus, mandavit Sanctio Pastris, preconi publico et iurato dicte civitatis ibidem presenti, ut preinsertam preconizationem per dictam civitatem Xative et loca assueta eiusdem more solito voce preconia publicaret. Et confestim dictus Sanctius Pastris, preco, vigore dicti mandati, processit sono tubicelle per eum primitus emisso ad publicandum more solito preconizationem superius insertam. Et eadem die paulo post premissa iamdictus Sanctius Pastris, preco, retulit et fidem fecit in presentia mei, notarii et testium proximeditorum se dictam preconizationem fecisse et publicasse per dictam civitatem Xative et loca assueta eiusdem, que omnia dictus Petrus Calders petiit per ordinem continuari et premissis adiungi et inde sibi et dictis coniugibus fieri et tradii unum et plura publicum seu publica instrumenta per me dictum et infrascriptum notarium.

Subsequenter autem die mercuri intitulata prima die ffebruarii anno iamdicto M^o CCCC^o octavo, in presentia mei, sepedicti Raymundi Baiuli, notarii, et in presentia etiam venerabilis Petri Goya, de domo multum egregii domini ducis Gandie, et Raymundi Agualada, notarii Gandie, testium ad hec vocatorum et assumptorum, instante et requirente dicto Petro Calders, nomine quo supra, dictus discretus Guillelmus Castelli, subdelegatus qui supra, continuando dictam possessionis traditionem in villa de Gandia, requisivit dictum venerabilem Geraldum Çafont, quatenus preconizationem preinsertam per dictam villam Gandie et loca illius assueta faceret publicari, quiquidem Geraldus Çafont, subdelegatus predictus, mandavit Poncio Taló, preconi publico et iurato dicte ville, ibi presenti, ut dictam preconizationem per dictam villam et loca illius assueta, voce preconia publicaret; et confestim dictus Poncius Taló, vigore dicti mandati, processit sono tubicelle primitus emisso ad publicandum preconizationem predictam; et paulo post premissa, in presentia mei notarii et testium proxime dicatorum, dictus Poncius Taló retulit se predictam preconizationem per dictam villam Gandie et loca assueta illius publicasse. Que omnia petiit et requisivit iamdictus Petrus Calders dicto nomine per ordinem continuari et premissis adiungi et inde sibi et dictis principalibus suis fieri et tradi unum et plura publicum et publica instrumenta.

Demum vero dicta prima die ffebruarii, in presentia mei, sepedicti Raymundi Baiuli, notarii, et in presentia etiam discreti Innocentii de Moya, notarii, et Johannis Gonzalvez, fabri ville Algezire, testium ad hec vocatorum et assumptorum, instante et requirente dicto Petro Calders, nomine procuratio supradicto, prefatus discretus Guillelmus Castelli, presbiter subdelegatus iamdictus, continuando predictam possessionis traditionem, requisivit dictum venerabilem Geraldum Çafont, subdelegatum precontentum in villa de Algezira, personaliter existentem, quatenus preconizationem predictam faceret per dictam villam et loca assueta illius voce preconia more solito publicari, et mox dictus Geraldus Çafont, subdelegatus qui supra mandavit Berengario Exemeno, preconi publico dicte ville de Algezira, quatenus predictam preconizationem per dictam villam et loca assueta illius publicaret; et confestim dictus Berengarius Exemeno, vigore mandati ut pertangitur sibi facti, processit sono tubicelle primitus emisso ad publicandum voce preconia preconizationem superius insertam.

Et eadem die paulo post predicta, predictus Berengarius Exemeno retulit mihi, dicto Raymundo Baiuli, notario, in presentia testium supra proximeditorum se dictam preconizationem more solito voce preconia publicasse per dictam villam Algezire et loca assueta

eiusdem, que omnia petiit iamdictus Petrus Calders dicto nomine per ordinem continuari et premissis adiungi et inde fieri et tradi sibi et dictis principalibus suis unum et plura publicum et publica instrumenta per me notarium supra et infrascriptum.

Que fuerunt acta diebus, mensibus, locis et anno predictis, presente me dicto Raymundo Baiuli, notarii, et presentibus etiam testibus supradictis ad premissa vocatis ut superius continetur.

Sig(+)num mei, Raymundi Baiuli, auctoritate illustrissimi domini regis Aragonie notarii publici per totam terram et dicionem suam, qui premissis omnibus et singulis dum sic ut premittitur agerentur et fierent una cum preminatis testibus, presens fui eaque sic fieri vidi et audivi, et in notam recepi, posteaque in mundum redigens scripsi et clausi, cum raso et correcto in linea XXXIII «dictis principalibus suis».

4

1410, juliol, 31. Barcelona

Àpoca de la pensió satisfeta al mercader barceloní Gabriel Gomis el 27 de juliol per un import de 38 lliures 6 sous i 8 diners barcelonesos.

ACB, Fons notarial, Primer llibre d'èpoques de la Cambra Apostòlica, vol. 411 (notari Gabriel Canyelles), foli primer

(al marge esquerre: ct^{um} honorabili domino Petro Ragaçol)

Sit omnibus notum quod ego, Gabriel Gomis, mercator, civis Barchinone, concedo et recognosco vobis reverendo in Christo Patri domino Vincencio, Dei gratia abbati monasterii Sancti Petri Ageris, ordinis Sancti Augustini, Urgellensis diocesis, ad Romanam Ecclesiam nullo medio pertinentis, ac in provinciis Terrachonensis et Cesaraugustanensis ac regno Maioricarum et aliis etiam partibus iurium et reddituum Camere Apostolice collectori generali, quod per manus honorabilis Petri Ragaçol, canonici Barchinone, succollectorisque apostolice generalis, dedistis et solvistis michi, voluntati mee, triginta octo libras sex solidos et octo denarios barchinonenses, que michi solvi debuissent XXVII^a die presentis mensis iulii, ratione pensionis unius anni ipsa die finiti, pretextu cuiusdam censualis mortui consimilis peccunie quantitatis quod ego recipio et recipere debeo super iuribus et redditibus Camere Apostolice supradicte anno quolibet in dicto vel consimili termino sive die; et ideo renuntiando exceptioni non numerate et non solute peccunie et dolo malo, facio vobis de predictis triginta octo libris sex solidis et octo denariis presentem apocham de soluto. Et volo quod de presenti fiant duo publica consimilia instrumenta vim unius publici instrumenti tamen habentia per notarium infrascriptum. Actum est hoc Barchinone.

Testes: venerabilis Arnaldus de Torrente, civis, et Johannes Torrioni, scriptor Barchinone.